

Lösdrift till häst

- en undersökning om hästägares kunskap och inställning

Loosehousing for horses

- a survey about horse owners knowledge and approach

Sara Fors-Jadin, Frida Wännman Kvanténå

Lösdrift till häst - en undersökning om hästägares kunskap och inställning

Loosehousing for horses - a survey about horse owners knowledge and approach

Sara Fors-Jadin, Frida Wännman Kvantenä

Handledare: Anders Herlin, SLU, Institutionen för biosystem och teknologi

Examinator: Madeleine Magnusson, SLU, Institutionen för biosystem och teknologi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Examensarbete i lantbruksvetenskap

Kurskod: EX0743

Program/utbildning: Lantmästare - kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2017

Omslagsbild: Frida W Kvantenä

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: lösdrift, naturligt beteende, grupphållning, häst, uppstallning, stereotyper

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för biosystem och teknologi

FÖRORD

Lantmästare-kandidatprogrammet är en treårig universitetsutbildning vilken omfattar 180 högskolepoäng (hp). En av de obligatoriska delarna i denna är att genomföra ett eget arbete som ska presenteras med en skriftlig rapport och ett seminarium. Detta arbete kan t.ex. ha formen av ett mindre försök som utvärderas eller en sammanställning av litteratur vilken analyseras. Arbetsinsatsen ska motsvara minst 10 veckors heltidsstudier (15 hp).

Vi har själva varit intresserade av lösdrift till hästar och ville därför undersöka hur andra hästägare ställer sig till frågan.

Ett varmt tack riktas till våra respondenter som har svarat på undersökningen. Vi vill också rikta ett stort tack till Jan-Eric Englund som hjälpt till med den statistiska analysen och varit behjälplig i arbetet även under semestertider.

Alnarp 2017

Sara Fors-Jadin och Frida Wännman Kvantena

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	3
SUMMARY	4
INLEDNING	5
BAKGRUND	5
MÅL	5
SYFTE.....	5
AVGRÄNSNING	5
LITTERATURSTUDIE	7
HÄSTENS NATURLIGA BETEENDE	7
GRUPPDYNAMIK.....	7
HÄSTARS VÄLFÄRD OCH BETEENDE I FÅNGENSKAP.....	9
UTFODRINGSSTRATEGIER.....	11
DEN MÄNSKLIGA ASPEKTEN.....	12
INDIVIDANPASSADE LÖSDRIFTER	13
MATERIAL OCH METOD.....	14
LITTERATURSTUDIE	14
ENKÄTUNDERSÖKNING	14
INKLUSIONSKRITERIER	14
STATISTISK BEARBETNING	15
RESULTAT	16
VAL AV STALL.....	16
RESPONDENTERNAS NUVARANDE UPPSTALLNINGSSITUATION	16
ANTAL HÄSTAKTIVA ÅR- KUNSKAP OM INDIVIDANPASSADE LÖSDRIFTER	18
ÅLDER- KUNSKAP OM INDIVIDANPASSADE LÖSDRIFTER.....	19
ÅGARENS ÅLDER- RELEVANS AV SÄLLSKAP I HAGEN	20
ANTAL HÄSTAKTIVA ÅR- RELEVANS AV SÄLLSKAP I HAGEN	20
HOPPNING- UPPSTALLNINGSFORM	21
DRESSYR-UppSTALLNINGSFORM.....	22
JÄMFÖRELSE PÅSTÄENDEN.....	23
FRITEXTSVAR.....	26
DISKUSSION	33
VAL AV STALL.....	33
GRUPPHÅLLNING.....	34
UTFODRING	35
ANTAL HÄSTAKTIVA ÅR OCH ÅLDER - KUNSKAP OM INDIVIDANPASSADE LÖSDRIFTER	35
ANTAL HÄSTAKTIVA ÅR OCH ÅLDER - SÄLLSKAP I HAGEN	36
UPPSTALLNINGSFORM OCH UTEVISTELSE I GRUPP	36
FRITEXTSVAR.....	37
LÖSDRIFT	37
EGNA REFLEKTIONER	38
SLUTSATS.....	39
REFERENSER.....	40
BILAGOR.....	43
BILAGA 1	43
BILAGA 2	46
BILAGA 3	50

SAMMANFATTNING

I Sverige har vi idag ett ständigt ökande hästantal och även om markpriserna fortfarande är relativt låga, i förhållande till övriga Europa, börjar mark i attraktiva delar av landet bli dyrare. I de tätortsnära delarna där konkurrensen om mark är större, finns det anledning till att fundera på mer platseffektiva system att erbjuda till hästägare och näringen. Sverige är dock ett land med varierad terräng och mycket yta som kan användas till hästhållning men en stor del av denna ligger inte i attraktiva områden.

Litteraturen visar att stereotypa beteenden hos hästar uppstår då hästen hålls under suboptimala förhållanden, där den hindras från att utföra sina naturliga beteenden och upplever stress. Ett flertal studier visar att hästar som hålls i grupp är lättare att träna och trevligare att rida. De visar också att risken för skador då nya hästar introduceras i en hage är starkt överskattad av många hästägare. Litteraturstudien visar att få utfodringar, låga mängder grovfoder och höga mängder kraftfoder är negativt för både mag-tarmkanalen och hästens stressnivåer.

I Sverige får relativt många hästar gå tillsammans med en eller flera andra hästar under sin utevistelse dagtid. Detta skiljer sig från andra länder i Europa.

Undersökningens mål är att fördjupa vår kunskap kring hur hästar påverkas av olika uppställningsformer. Det skulle underlätta för oss i den fortsatta diskussionen kring vilket system som är det mest optimala för hästen. Målet är också att ta reda på om forskningen korrelerar med hästägares kunskap, åsikter och tankar kring hästhållning. Att få en uppfattning om vilken kunskap som finns i allmänhet hos hästägare i dagsläget kan göra det enklare att veta vilken information som bör kanaliseras ut. Vidare är sätt att hitta nya kommunikationsvägar, som når ut till den stora massan, en stor utmaning.

Materialet har samlats in genom en enkätundersökning som skickats ut till de 78 hästägare som anmält intresse vid annonsering på sociala nätverk och kontakt med ridklubbar runt om i landet. Tidsbegränsningen under vilken enkäten skulle besvaras var en aning knapp, med längre svarstid kunde eventuellt svarsfrekvensen ökat. Av de mottagna svaren har några sällats bort på grund av att de inte var fullständigt ifyllda. Totalt baseras undersökningen på 62 svar. Materialet bearbetades i Excel och Minitab.

Undersökningen visade att:

- Attityden bland hästägare överlag är positiv till lösdrift.
- Hästägare med mer erfarenhet, fler antal hästaktiva år, har större kännedom om individanpassade lösdrifter.
- Hästägarens kunskap inte alltid omsätts i det egna hästägandet.
- 76 % av hästarna går i grupp med en eller flera hästar under dagtid.
- Större delen av hästarna var uppstallade i boxsystem.

SUMMARY

Today the number of horses in Sweden is increasing. The land prices in Sweden are relatively low compared to the rest of Europe but in more attractive areas, such as close to bigger cities, the land prices are rising. Most horses are also located in peri-urban areas. Close to the cities there is more competition for land and more sufficient use of land and space for horse keeping in these areas would be preferable. Sweden is a country with a varied topography and a lot of land that could be used for horses outside the peri-urban areas.

Scientific literature shows that horses demonstrate stereotypic behaviour when kept in suboptimal conditions, where they lack the opportunity to exercise natural behaviours and are exposed to stress. Several studies show that group stabled horses are nicer to handle and easier to ride and train. They also show that the risk for injury at the introduction of new horses is highly overestimated by many horse owners. Literature also shows that feeding the horse just two times a day, together with relatively high amounts of concentrated feed and low amounts of forage, can lead to stress and problems with the horses stomach.

In Sweden a lot of horses are turned out in groups with other horses. This differs from the rest of Europe.

The aim of the literature study was to highlight the knowledge of how the horse is influenced by housing conditions. It gives some insights and input in the discussion about what kind of stabling is best for the horse. Another aim of this thesis was to compare research based knowledge on stabling of horses to the attitudes and knowledge of horse owners. Mapping the knowledge of horse owners can give an important understanding of what information they need to make knowledgeable decisions about their horses.

An online survey was used to gather horse owner attitudes and knowledge. Contact with horse owners was made through social networks and riding clubs. The time frame in which the survey needed to be completed was short, resulting in only 78 forms were sent out. A few questionnaires did not fulfil the requirements of the study, were removed from the study. The final analyses were done on 62 questionnaires using Excel and Minitab.

The results from the questionnaire show that:

- The attitude towards loose housing among horse owners is positive.
- Horse owners with more experience have more knowledge about loose housing for horses.
- Even though the horse owners have knowledge, they don't always make an informed decision when it comes to their own horse.
- 76 % of the horses are turned out daily in groups with other horses.
- Most of the horses were stabled in loose-boxes.

INLEDNING

Bakgrund

Idag hålls många hästar i mycket arbetsintensiva system vilka inte är anpassade efter hästens naturliga beteende. Detta ger både stress och beteendeproblem hos hästarna och en besvärlig arbetsmiljö för hästskötaren (Bengtsson, 2010). På senare år har det blivit allt populärare att hålla vissa kategorier av hästar i lösdriftssystem där hästen kan röra sig fritt dygnet runt. Detta gäller främst unghästar och travhästar.

Baserat på egna erfarenheter med våra egna hästar under årens lopp har vi kunnat se en betydande positiv förändring i hästens välmående när den givits möjlighet att interagera med andra hästar i lösdriftssystem. Utifrån dessa erfarenheter är vi nyfikna på hur det kommer sig att så pass stor del av svenska hobbyhästar hålls på box och inte på lösdrift. Beror det på hästägarnas inställning eller utbudet av stallplatssystem på marknaden?

Med ett ständigt ökande hästantal och allt dyrare markpriser finns det god anledning att fundera på mer yteffektiva system att hålla hästar än traditionell hållning med box och enskild hage för varje häst.

Mål

Målet med studien är att fördjupa oss i kunskap kring hur hästen påverkas av olika uppställningsformer och undersöka hur denna kunskap korrelerar med svenska hästägares åsikter och tankar kring hästhållning.

Syfte

Syftet med undersökningen är att få en bild av hästägares inställning och kunskap om lösdrift till häst.

Vilken kunskap och attityd har ägare till hobbyhästar kring lösdrift kontra boxstall för hästar?

Avgränsning

Arbetat begränsas till en litteraturstudie för att ta reda på vad forskningen säger om hur hästar påverkas av olika inhysningssystem. Denna behandlar beteendemässiga aspekter och gruppdynamik. Enkätundersökning görs för att få en bild av hur hästägare

ser på olika typer av stall, framför allt lösdrift och box. Respondenterna begränsas till personer som har hästen inackorderad och är medlemmar i en förening som är ansluten till Svenska Ridsportförbundet, SvRF. Respondenterna har själva bedömt om de uppfyller kriterierna. Begränsningen till inackorderade hästar beror på att vi finner det intressant att se hur kunder på denna marknad resonerar kring de frågor vi ställer. Avgränsningen till medlemmar i SvRF ger oss en typ av hästar som traditionellt betraktas som vanlig ridhäst i Sverige.

LITTERATURSTUDIE

Hästens naturliga beteende

Hästar är mycket sociala djur och under naturliga förhållanden lever de i sociala grupper (Christensen *et al.*, 2002, Sarrafchi & Blokhuis, 2013). En grupp hästar består vanligtvis av en hingst och dennes harem av ston och deras avkommor. Eftersom hästar är bytesdjur i naturen är livet i sociala grupper att föredra då det gäller att undvika rovdjur och få skydd vid hot. Hierarkier etableras inom grupperna och dessa verkar vara anmärkningsvärt stabila över längre tid. Sociala relationer inom flocken förstärks ofta genom ömsesidig pälsvård, dela med sig av mat, att följa efter varandra och genom att vila och leka tillsammans (Sarrafchi & Blokhuis, 2013).

Hästar är herbivorer och vid observation av vilda hästar har dessa valt att äta en mix av växtarter övervägande från gräsmarker. Hästar äter ofta växter som har lågt energi innehåll och högt fiber innehåll. En stor del av tiden tillbringar de med att beta, i allmänhet ca 16-20 timmar per dygn. Ur ett matsmältningsfysiologiskt perspektiv ska hästens mage alltid vara relativt full. Således, även om hästens mage är relativt liten, blir den nästan aldrig helt tom under naturliga förhållanden (Sarrafchi & Blokhuis, 2013).

En vildhäst färdas över ett område på 1-48 kvadratkilometer/dag och det har uppskattats att hästar tar över 10.000 steg per dag i sitt naturliga ätmönster. Dagens domesticerade hästar är ofta uppstallade i en miljö där möjligheten till förflyttning är starkt begränsad i jämförelse med en för hästen naturlig situation. Otillräcklig fysisk träning och rörelseinskränkningen i stallmiljön kan potentiellt leda till någon form av rörelsestereotyper. Denna inskränkning av rörelseutrymmet är extra kritisk vid avvänjningen av föl. Vid omedelbar avvänjning i nuvarande uppställningsformer, där fölet direkt vid avvänjning stängs in individuellt, har det rapporterats om en ökning av stereotypa beteenden. Avvänjning där fölet skiljs från stoet gradvis har visat sig vara mindre stressfyllt (Sarrafchi & Blokhuis, 2013).

Gruppdynamik

Det har visat sig att hästar som inte får någon social kontakt med sina artfränder som unga, saknar förmågan att interagera med andra hästar senare i livet (Hartmann, 2010). Vid stress förhöjs kortisolhalten i blodet och kortisol kan spåras i träcken genom att mäta kortikosteronmetabolithalten. Hästar som hålls ensamma, isolerade från andra hästar, hade signifikant högre nivåer av kortikosteronmetaboliter än alla de andra grupperna (Westunger, 2015, Yarnell *et al.*, 2015). Det visade sig att stressnivåerna ökade när graden av isolering ökade (Yarnell *et al.*, 2015). Christensen *et al.* (2002) visade i ett försök att tvååriga hästar som inte fick ha kontakt med andra hästar under 6 månaders tid uppvisade ökat aggressivt beteende och minskat undergivet beteende när de återintroducerades i en flock. Vid introducering av hästar i en ny flock uppträder det relationsbyggande spelet, som inkluderar lek, ömsesidig putsning och vila bredvid

varandra, mer frekvent för att det kräver mer tid och energi att skapa de sociala banden än att bibehålla dem (Briefer Freymond *et al.*, 2013).

Briefer Freymond *et al.* (2013) visade i ett försök att avelshingstar som introduceras för varandra visade mer rituellt beteende än agonistiskt. Ett fåtal av hingstarna hade träffats tidigare när de tränats ihop vid till exempel körning, medan andra mötte varandra för första gången. Försöket visade också att de olika beteendena var kraftigt reducerade efter bara några dagar. Relationsbyggande beteende ökade de första dagarna, efter att de rituella och agonistiska beteendena avtog men sjönk sedan även de i frekvens, eftersom det inte längre krävdes lika mycket uppmärksamhet för att behålla de sociala banden. En stabil hierarki var etablerad i flocken efter två till tre månader och de ranghöga hingstarna hade mindre rituella interaktioner än de som stod lågt i rang (Briefer Freymond *et al.*, 2013). Det visade sig också att efter hierarkin var uppgjord var det främst hingstar av högre rang som visade relationsbyggande beteende gentemot de hästar som var lägre i rang. Detta menar Briefer Freymond *et al.* (2013) beror på att de lägre rankade djuren inte vågar visa sådant beteende gentemot de högre för att det skulle kunna missuppfattas som agonistiskt beteende och på så vis vara provocerande. Mängden rituella och agonistiska interaktioner varierade mellan hingstarna, och som tidigare nämnt är rangen en faktor. De hingstar som hade tidigare erfarenhet av att gå i flock visade i lägre grad sådant beteende än de som aldrig gått i grupp.

Resultatet av försöket föreslår också att det går att se ett samband där hästar som gått i grupp tidigare har mycket lättare för att läsa det sociala samspelet än hästar som hållits individuellt, vilket också innebar att det aggressiva beteendet reducerades. Precis som Hartmann *et al.* (2010) visade, kunde även Briefer Freymond *et al.* (2013) konstatera att hästar som lärt känna varandra genom boxväggar, blivit körda tillsammans i par eller gått i hagarna bredvid varandra uppvisade mindre aggressivt beteende när de släpptes ihop i en grupp. I Briefer Freymond *et al.*'s (2013) studie av hingstar i grupp släpptes de ihop, 5 st 2009 och 8 st 2010, i en gräshage på tre-fyra hektar. Under dessa förhållanden kunde det konstateras att hingstar kan gå i grupp eftersom de aggressiva beteendena avtog markant efter bara tre till fyra dagar.

En norsk studie från 2010 visar på att tillgång till stråfoder i hagen minskar antalet hotfulla utfall mellan hästar som hålls i grupp. Det gick att se en positiv beteendeförändring hos de hästgrupper som hade fri tillgång på grovfoder (Jørgensen *et al.*, 2011). Vid en annan studie påverkade inte könsfördelningen i gruppen det sociala samspelet eller skadefrekvensen. Däremot uppvisades mer lekbeteende i grupper som bestod av bara valacker eller blandade grupper än grupper med bara ston (Jørgensen *et al.*, 2009). Även om många konfrontationer är av en aggressiv natur när hästar släpps samman är det väldigt få som leder till skador. Detta tyder på att skaderisken vid grupphållning och då nya hästar mixas är starkt överdriven. Om hästarna får möjlighet att träffas en stund i intilliggande boxar eller fällor minskar det aggressiva beteendet (Hartmann *et al.*, 2009).

Hästars välfärd och beteende i fångenskap

Nuvarande uppställningsformer av domesticerade hästar begränsar ofta sociala interaktioner med artfränder. Traditionellt uppställas hästar individuellt för att minska risken för sjukdom och göra det enklare att sköta hästen (Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Många hästägare hävdar att skälet till att hästen hålls enskilt är för att minska risken för skador (Hartmann, 2010). Men forskning på senare tid visar att det sällan är problem med skador från lek eller slagsmål på hästar som går i en grupp (Jørgensen *et al.*, 2009). En svensk-dansk studie där 2-åriga hästar från två grupper mixades visade att inga skador uppstod då främmande hästar som var vana vid att gå i grupp släpptes ihop. Detta tyder på att risken för skador vid sådana tillfällen är överskattade. Studien visade även att aggressiva kontakter och bitning reducerades om hästarna fick möjlighet att mötas i intilliggande boxar innan de släpptes samman (Hartmann *et al.*, 2009, Hartmann *et al.*, 2011). Beteendeobservationer visar på en tydlig skillnad mellan hästar som stallats upp i par respektive individuellt under sina första tre veckor på stall. Hästarna som ingick i observationerna var tvååringar som tidigare gått i grupp. De individuellt stallade hästarna var mer vaksamma och uppvisade mer stress (Visser *et al.*, 2008).

Stress höjer kroppstemperaturen bland annat för att ämnesomsättningen ökar (Westunger, 2015). Yarnell *et al.* (2015) har undersökt hur beteendet för hästar ändras beroende på om de går i grupp tillsammans med andra hästar eller hålls isolerade. Studien visade att hästar som gick i en grupp med flera andra hästar hade signifikant lägre kroppstemperatur än hästar som bara gick med en annan häst, hästar som gick själva men med kontakt med andra hästar och hästar som hölls isolerade från andra hästar.

Stereotypier hos häst- orsaker och åtgärder

För att se när hästen upplever stress verkar beteendefaktorer vara de mest fördelaktiga indikatorerna eftersom beteendeförändringar ofta är de första tecknen på suboptimala förhållanden för hästen (Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Analyser av naturligt beteende hos hästar baserat på vetenskapliga observationer ger insikt i viktiga förändringar från ett för hästen naturligt sätt att använda sin tid och kan vara viktigt för att identifiera riskfaktorer som kan associeras med utvecklingen av abnormala beteenden (Sarrafchi & Blokhuis, 2013).

Ett av de vanligaste välfärdproblemen som finns bland domesticerade hästar idag är stereotypier. Brist på social kontakt kan associeras med stereotypa beteenden såsom vävning, krubbitning och boxvandring (Cooper & Albentosa, 2005). Det har till och med visat sig att endast en spegel i hästens box kan reducera förekomsten av repetitiva beteenden (Hartmann, 2010). Dessa stereotypiska beteenden, som förekommer bland domesticerade installerade hästar, har aldrig dokumenterats bland vilda hästar (Feh, 2005). I studien som genomfördes av Yarnell *et al.*, 2015, fanns det, vid studiens början, en individ som var krubbitare. När den hästen vistades ensam, isolerad från andra hästar, uppvisade den detta beteende under 38,4 minuter av de 7 observerade timmarna. Under resten av försöket, när hästen vistades i någon av de andra tre grupperna där den hade gruppkontakt eller visuell/hörbar/begränsad fysisk kontakt, visade hästen inte detta beteende överhuvudtaget. Det har rapporterats att

rörelserelaterade stereotypier, så som vävning och box-vandring, är mer frekvent som svar på inskränkningen i stall, otillräcklig fysisk träning och avsaknaden av social kontakt (McGreevy *et al.*, 1995). Rörelserelaterade stereotypier har visat sig vara negativt korrelerande med social kontakt och daglig utevistelse. Vävning under tiden för utsläppet kan bero på bristande social kontakt och hög aktivitet i stallet (Clegg *et al.*, 2008).

Krabbbitning uppstår i samband med konsumtion av foder medan vävning uppstår då hästen förväntar sig att något ska hända t.ex. när det är rörigt kring hästen (Clegg *et al.*, 2008). Houpt (2012) visar att en krabbbitares motivation för att krabbbita är lika hög som motivationen för att äta. Att hindra krabbbitning med krabbbitarrem eller operation är både smärtsamt och mycket stressande för hästen. Om den tillåts krabbbita kan det leda till bland annat smärta i käken, magsår och kolik (Nicol *et al.*, 2002, Malamed *et al.* 2010). Därför är det viktigt att dessa hästar hålls i en miljö där motivationen för krabbbitningen är mycket låg eller avsaknas. Stereotypa beteenden kan vara tillfredställande och hjälpa hästen att uthärda suboptimala miljöer. De förhöjda betaendorfinnivåerna som rapporterades hos de krabbbitande hästarna kan fungera som en förstärkning av beteendet (McBride & Cuddeford, 2001). Ett flertal studier har rapporterat att dopamin och belöningssystem som faktorer kan sättas i samband med utvecklandet och bibehållandet av stereotypa beteenden (Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Stressreaktionen framkallad av krabbbitarrem och anti-vävgaller, tillsammans med uppgifter som indikerar stereotypa beteenden, är ett sätt för hästen att hantera ogynnsamma miljöer. Det tyder på att användandet av sådan utrustning i stallmiljö starkt bör ifrågasättas ur djurvälståndssynpunkt. Speciellt när det gäller huruvida fördelarna med att förebygga följsjukdomar som associeras med stereotypa beteenden verkligen överväger i jämförelse med den reduktion i välfärd som uppstår vid användandet av krabbbitarrem och anti-vävgaller (McBride & Cuddeford, 2001).

Hantering och ridbarhet

En amerikansk studie gjord på 1-åriga arabhästar visar att de hästar som gick i flock behövde mindre tid i träning än de som stod på box för att uppnå samma träningsresultat. Även huvudet och halsens placering under ridning skilde mellan grupperna. De hästar som stod i box sträckte upp huvudet och halsen oftare under ridning än de hästar som gick i flock ute. De uppstallade hästarna bockade även mer (Rivera *et al.*, 2002). En liknande svensk studie visade att ensamhållna hästar tog längre tid på sig att lugna ner sig då de kom till träningsfällan och att de bet och sparkade mer under träningen än de gruppållna hästarna (Søndergaard & Ladewig, 2004). Werhahn *et al.*, (2012) har gjort en studie som visar att de hästar som fick sin dagliga utevistelse i grupp, förutom lägre stressnivåer, även fick bättre utvärderingar av träningsryttarna. Yarnell *et al.*, 2015 kom i sin studie också fram till att hästar som hölls isolerade snabbt blev problematiska att hantera.

Hästar som får utevistelse innan träningen har visat sig vara lättare att arbeta med. Dessa hästar är, till skillnad från vad många tror, inte mindre motiverade och arbetsvilliga vid träningen. Får hästen gå ut efter träningspasset rör den sig däremot betydligt mindre under utevistelseperioden. Hästar som inte får någon utevistelse påverkas negativt vad gäller beteende i stall och vid ridning. Det tar längre tid för en häst som inte har utevistelse att börja arbeta rätt vid ridpasset (Werhahn *et al.* 2012).

Hästar som går tillsammans i grupp uppvisar inte märkbart intresse av att en häst tas från flocken. En studie på ett- och tvååriga hästar visade att det endast förekom aggressivt beteende, mot människan som ledde hästen, två gånger av de 96 tillfällen som försöket utfördes. De hästar som inte blev ledda visade aggressivt beteende gentemot hästen som blev ledd 16 gånger av 96, men endast två gånger innefattade det fysisk kontakt i form av bett. Att människan som ledde hästen behövde värja sig mot en annan häst i hagen, genom att använda armen eller fysiskt flytta undan hästen, i samband med hämtandet skedde endast 13 gånger av 96. Däremot var det vanligt förekommande att ledaren behövde vifta undan andra nyfika hästar med handen, dock var det inga aggressiva interaktioner vid dessa tillfällen (Hartmann, 2010).

Utfodringsstrategier

Irritation i mag-tarmkanal

Allmänt utbredda utfodringsrutiner i hästvärlden, speciellt för tävlingshästar, består av att utfodra med högkvalitativa kraftfoder och relativt låga mängder grovfoder. I kombination med begränsad tillgång på bete och generellt mycket korta ättider ger det hästar en ökad utsatthet för risken att få problem i mag-tarmkanalen. När magen är tom och det inte finns något saliv i magen som kan buffra magsyran, blir pH-värdet i magen och tjocktarmen sänkt och sårbildning uppstår i mag- och tarmslemhinnan (Moeller *et al.*, 2008, Wickens & Heleski, 2010). Tjocktarmen har en viktig roll i hästens matsmältningskanal eftersom det är den plats där jäsningen av fodret sker men också för att det är där en stor mängd av näringen tas upp från spannmål i och med tarmjäsningen. För att reglera jäsningen av fodret krävs konsumtion av grovfoder med högt fiber innehåll (Sarrafi & Blokhuis, 2013).

Utfodringen av domesticerade hästar är långt ifrån en naturlig situation. Hästar får ofta en kombination av kraftfoder med högt energiinnehåll och relativt små mängder grovfoder. De fodras ofta bara 2 gånger per dag och det gör att hästarna utsätts för ganska långa perioder utan mat (Sarrafi & Blokhuis, 2013).

Inskränkt ättid

Kraftfoder är stärkelsesrika spannmålsbaserade foder som tillhandahåller de näringsämnen som den domesticerade hästen behöver. De konsumeras under en kort tid även om psykologiska behov av att beta/äta många timmar under dagen fortfarande existerar. Utbredningen av orala stereotyper under tiden precis efter utfodringsstillfället visar att hästen fortfarande har födomotivation kvar (McGreevy *et al.*, 1995).

Måltidsfrekvens

Hästens naturliga ätmönster består av 16-20 timmars betande per dygn, inom nutida hästhållning är det vanligt att hästar bara utfodras två gånger per dag. Vid utfodringen utför hästarna förväntansfulla apatiska aktiviteter så som att skrapa med hoven, sparka i väggar och vävning. Teorin är att sådana beteenden över tid blir ett betingat beteende som triggas vid utfodring. Krubbitning och trätuggning är vanligast efter måltiden hos hästar med en fodergiva som innehåller lite fibrer, medan nickning och vävning vanligen förekommer innan hästen får kraftfoder (Sarrafi & Blokhuis, 2013).

Uppstallningsförhållanden- social isolation och begränsad rörelsefrihet

Populationer av frigående tamhästar och förvildade hästar ger möjlighet till insikter och värdefull kunskap som kan användas till att förbättra välfärden hos hästar som hålls i fångenskap. Populationer av förvildade hästar visar en stor variation i sitt beteende som ett svar på olika miljöer, skötsel och sociala faktorer (Mills & McDonnell, 2005).

Den mänskliga aspekten

2008 gjordes en studie i hur hästar hålls i Sverige och vilka motiv som finns till respektive uppstallningsform. Studien omfattar 49 svarande stall/anläggningsägare och totalt 1016 stallplatser, det vill säga lite drygt 1000 hästar. Bland dessa 49 stall/anläggningar var det stor spridning på verksamhet, storlek och inriktning. Arealmässigt varierade hästgårdarna mycket, där några av de med flest hästar hade minst areal och tvärtom. Detta innebar att några av stallen inte kunde erbjuda hästarna bete, det fick istället ordnas på annat sätt av hästarnas ägare (Svala, 2008).

Det dominerande systemet att hålla hästar var i box, 45 av totalt 49 (91,8 %) anläggningar hade traditionellt boxsystem, men det förekom också kombinationer av box/spilta/lösdrift. Endast 4 anläggningar (0,8 %) hade enbart lösdrift, och även där fanns någon enstaka box för eventuella sjuka hästar (Svala, 2008). Samtliga hästar i den svenska undersökningen hade daglig utevistelse, varav tävlingshästar och ridskolehästar var de som hade minst antal timmar att disponera i hage. Generellt var hästarna ute 5 timmar/dag, men i många stall betydligt längre och årstiden spelade stor roll för antalet timmar ute. Studien visade att 24,5 % av hästarna går ensamma i hagen, 18,4 % av hästarna går parvis vid utevistelse, 47% av hästarna går i små grupper i hagen och 14,3 % går i stora grupper, det vill säga, samtliga hästar i stallet gick tillsammans. Unghästar gick oftast i grupp medan tävlings- och träningshästar oftare gick enskilt.

Hartmann (2010) visade att 83,5 % av de schweiziska hästarna går enskilt, och bara 16,5 % går i grupp. I Danmark pekar resultaten på samma sak, 65,1% av hästarna går enskilt, 24,1 % vistas i grupp och övriga 10,9 % står enskilt i spilta.

24,5 % av anläggningarna menar att boxsystemet är det som ger lägst skaderisk för hästarna. I några av fallen hävdades även att boxsystem var säkrast ur hanteringsynpunkt. Bekvämlighet, känslomässiga aspekter och att hästarna ska klara att hanteras individuellt, var också faktorer som togs upp vid frågeställningen (Svala, 2008). 32,6 % av de inhyrda i stall svarade att människans och hästens behov skulle delas 50/50, det vill säga, bekvämlighet spelade stor roll. Övriga svarade 70/30 till hästens fördel, 24,5 %, 90/10 till hästens fördel, 0,8 % och 100/0 till hästens fördel, 14,3 % (Svala, 2008).

De få anläggningar som hade lösdrift i studien, motiverade det med att det är mest naturligt för hästen eftersom de är sociala flockdjur (Svala, 2008). Några av lösdriftsägarna menade att vissa luftvägsproblem och vävnadsproblem hade försvunnit

helt sedan införandet av lösdrift, det vill säga, friskare hästar. 24,5 % av anläggningsägarna säger i studien att de har funderat på att lägga om till lösdrift, och ytterligare några stall hade funderat på att byta ut sitt nuvarande boxsystem (Svala, 2008). 41 % av de tillfrågade stallet tror att hästar kommer att hållas i någon form av lösdriftssystem i framtiden, med undantag för tävlingshästar och sporthästar (Svala, 2008).

Individanpassade lösdrifter

HIT Active Stable och BoPil- Horse animal performance är de, i Sverige, mest kända företagen som erbjuder individanpassade lösningar för hästägare som vill att deras häst ska kunna vistas ute dygnet runt (HIT ActiveStable, 2015; BoPil A/S 2015). HIT Active Stable är från början ett tyskt företag som registrerades i Sverige första gången 2003 (Gimmex, 2015). I dagsläget finns 11 st referensanläggningar som visas på deras hemsida och det är varierande verksamheter som har valt denna typ av stallalternativ där både travstall, ridgymnasium, ridskolor och privatpersoner finns representerade (ActiveStable, 2015). BoPil A/S är ett danskt företag som grundades 1990 och som skräddarsyr lösningar för alla typer av hästar. De har anläggningar i stora delar av Europa och det är allt från stuterier till ridskolor och privatpersoner som byggt efter BoPil's koncept. Företaget har huvudkontor i Danmark men har hästansvariga även i Sverige (BoPil A/S, 2015).

MATERIAL OCH METOD

Litteraturstudie

I den inledande sökningen på nyckelord användes databasportalerna Web of Science, Google Scholar och Web of Knowledge. Därefter sökte vi vidare i dessa efter författare och liknande artiklar och publikationer. Vidare sökning gjordes efter de relevanta källor som fanns i artiklar från den inledande sökningen. Några sökord som använts är *"Horse loose-housing"*, *"Horse behaviour"*, *"Abnormal behaviour"*, *"Group housing"*, *"Ättider"*, *"Lösdrift"*.

Enkätundersökning

En enkätstudie genomfördes med hjälp av Netigate® (Stockholm, Sverige). Enkäten utformades med frågor som dels skulle visa vad de svarande ansåg var viktigt när de valde ett stall men även för att se deras kunskaper och åsikter om olika uppställningsformer.

Vid frågornas utformande användes olika nätbaserade diskussionsforums trådar som underlag. Många aktiva på dessa forum hade bestämda åsikter och vi tyckte det var intressant att se hur utbredda dessa åsikter var samtidigt som vi ville få en uppfattning om åsikterna hos våra respondenter. I frågorna som var baserade på påståenden fick de svarande bedöma hur viktiga olika faktorer var genom att klicka i en skala från 1-10, där 1 är minst viktigt och 10 är mest viktigt. Sedan har poängen sammanställts så att varje faktor får en totalpoäng.

Frågor som besvarats med 1-4 har följande förklaring:

- 1- Håller med
- 2- Håller delvis med
- 3- Håller delvis inte med
- 4- Håller inte med

Enkäten distribuerades genom olika grupper med hästanknytning på Facebook och genom kontakt med ryttarföreningar i hela landet. På så sätt kunde vi nå hästentusiaster i hela Sverige och långt utanför våra egna nätverk.

Inklusionskriterier

Urvalet har skett genom att det fanns vissa kriterier som deltagarna i undersökningen skulle uppfylla. Kriterierna för deltagarna var att de hade sin häst inackorderad och att de var medlemmar i en förening ansluten till Svenska Ridsportsförbundet.

Statistisk bearbetning

Svaren i enkäten har sammanställts i Netigate och analyserats i dataprogrammet Minitab.

Resultatet har körts igenom ANOVA-test i Minitab. Sambanden behandlades i ett Tukey's test för att ta reda på signifikansen.

RESULTAT

Insamlade data redovisas i diagram och tabeller baserat på relevanta svar från undersökningen. Eftersom undersökningen är omfattande finns samtliga frågor i bilaga 1. Totalt skickades undersökningen ut till 78 personer, varav 67 personer deltog. Resultatet baseras endast på de 62 som fullföljde den. Det ger svarsfrekvensen 80,77 %.

I frågorna där svaren skulle värderas från 1-10 har poängen lagts ihop och sedan ställts i ett stapeldiagram där faktorernas sammanlagda poäng visas. Se *fig. 1*.

Val av stall

I *fig. 1* visas vilka faktorer som de svaranden tyckte var viktigast när de skulle välja stallplats till sin häst. Respondenterna ombads att sätta poäng mellan 1-10, där 1 var inte alls viktigt och 10 var mycket viktigt, för att visa vilka faktorer som var viktiga vid val av stallplats. De faktorer som fick högst poäng var mycket utevistelse, box, ridbana och hage i grupp. Därefter kommer pris, varmvatten, brandskydd, ren stallgång och avstånd till hemmet. Dessa faktorer kan betraktas som mer avgörande vid val av stallplats än övriga som varit med i frågan.

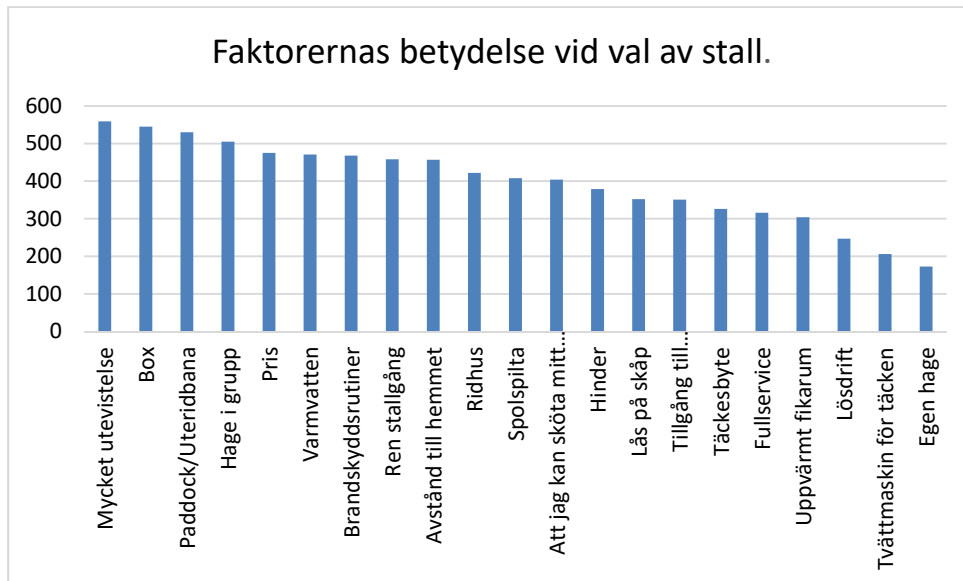

Fig. 1. De olika faktorernas betydelse vid val av stall.

Respondenternas nuvarande uppställningssituation

För att få en bild av hur våra respondenter har sin häst uppstallad i dagsläget och hur nöjda de är med nuvarande situation har vi ställt några frågor gällande det.

Det visar sig i undersökningen att majoriteten av respondenternas hästar har sin dagliga utevistelse i grupp. Se *fig. 2*.

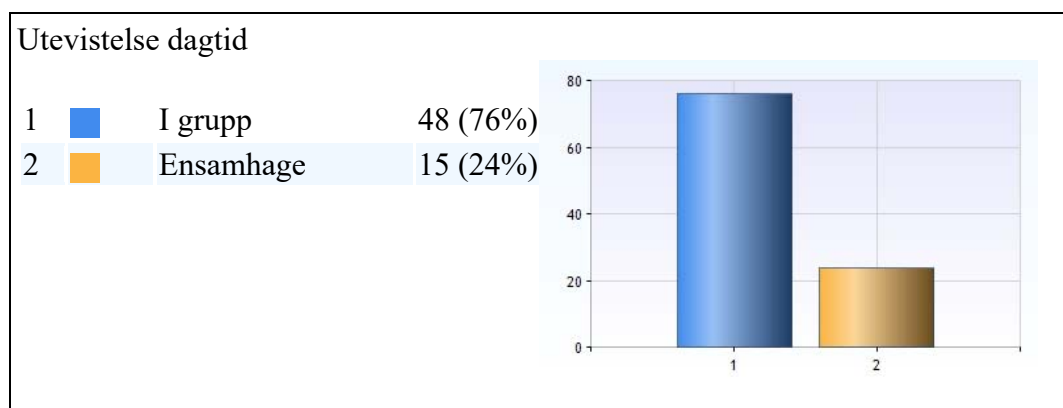

Fig.2. Hur hästarna i undersökningen vistas ute dagtid.

Större delen av respondenternas hästar står uppstallade på box. Endast 10 % av hästarna har en annan uppställningsform. Se *fig. 3*.

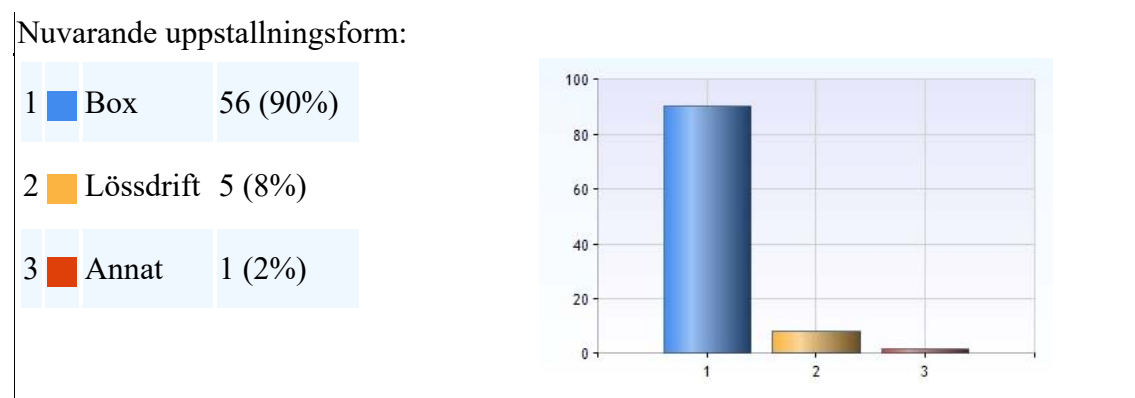

Fig.3. Hur hästarna i undersökningen är uppstallade.

På frågan om hur nöjda deltagarna är med sin stallplats svarar 67% 8, 9 eller 10. Medelvärdet är 7,7 för samtliga svar. Se *fig. 4*.

I undersökningen ställs frågan:

På en skala mellan 1-10, hur nöjd är du med din nuvarande stallplats?

Gör en helhetsbedömning.

1		1 (2%)
2		2 (3%)
3		0 (0%)
4		2 (3%)
5		5 (8%)
6		1 (2%)
7		10 (16%)
8		18 (29%)
9		12 (19%)
10		12 (19%)
Medel: 7,71		

Fig.4. Nöjdhetsbedömning av nuvarande stallplats.

Antal hästaktiva år- kunskap om individanpassade lösdrifter

Det visar sig i undersökningen att det finns ett samband mellan hur många år en person har varit aktiv med hästar och dennes kännedom om att det finns lösdrifter med individuell utfodring. De flesta respondenterna är överens om att det finns lösdrifter där det går att individanpassa fodret, men en del i gruppen med kortare erfarenhet tror inte det. Se fig. 5.

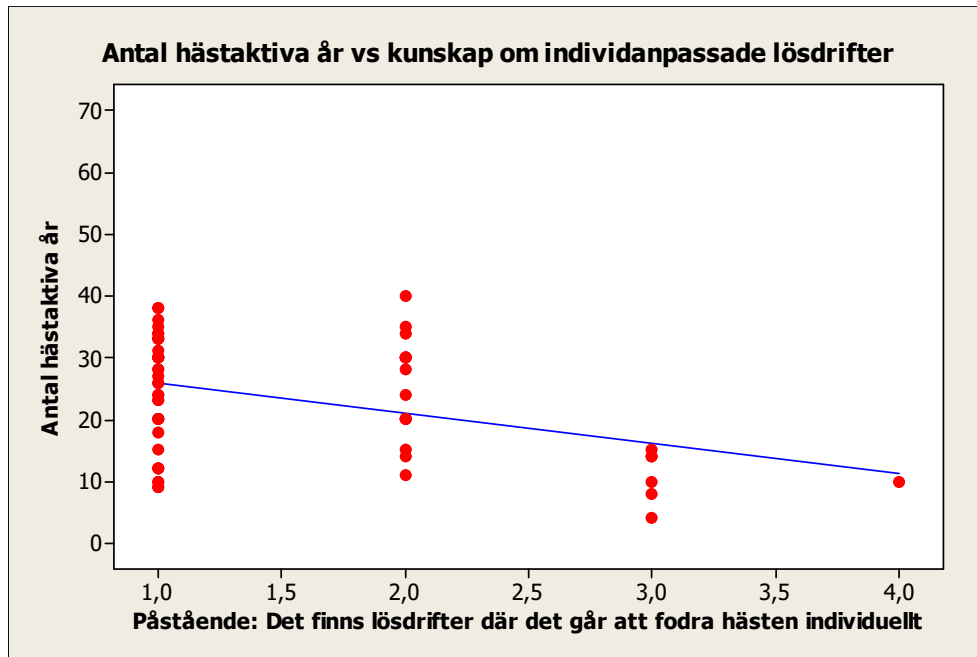

Fig. 5. Sambandet mellan antal hästaktiva år (år) och kännedom om individanpassade lösdrifter (bedömning i skala 1-4), $p=0,002$ (se tabell 1).

Ålder- kunskap om individanpassade lösdrifter

Det visar sig i undersökningen att det inte finns något samband mellan respondernternas ålder och kunskapen om att det går att fodra hästen individuellt i lösdrift. Se fig. 6.

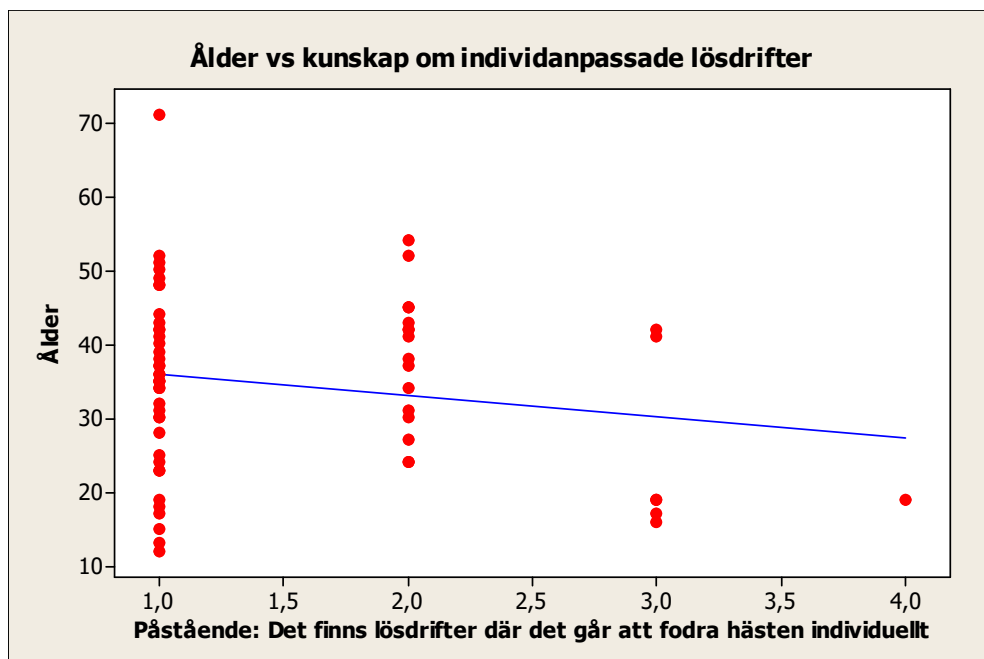

Fig. 6. Sambandet mellan ålder (år) och kännedom om individanpassade lösdrifter (bedömning i skala 1-4), $p=0,171$ (se tabell 1).

Ägarens ålder- relevans av sällskap i hagen

I den här frågan tycker en stor del av respondenterna att det är i högsta grad viktigt att hästen får ha sällskap i hagen när de väljer stall, medan några enstaka menar att det är det minst viktiga. Åldern har ingen betydelse för respondenternas åsikt. Se *fig. 7*.

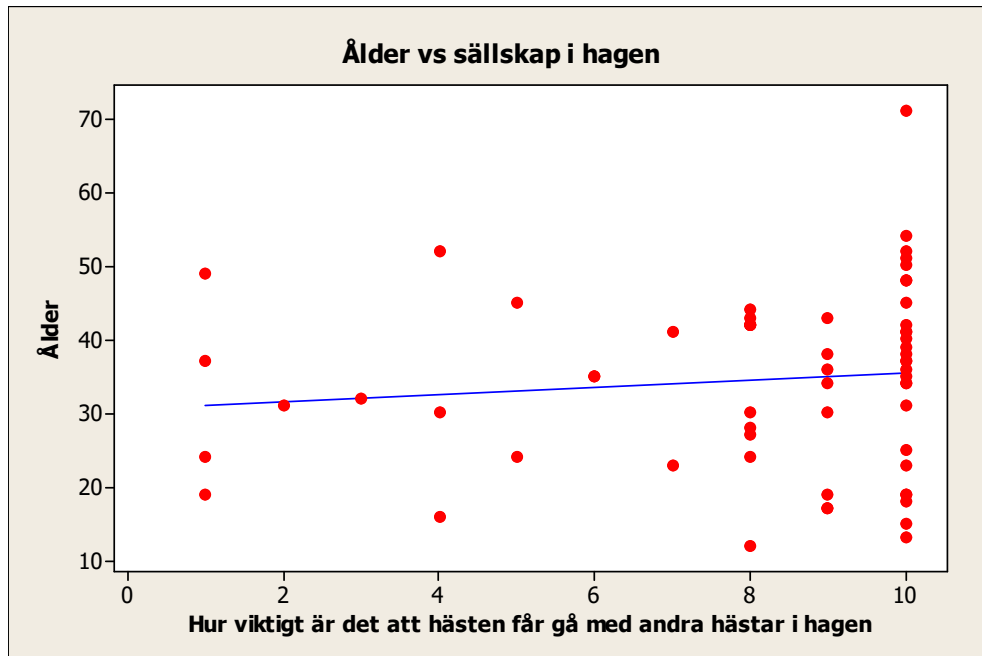

Fig. 7. Sambandet mellan hästägarens ålder (år) och hur viktigt de anser det vara att hästen får ha sällskap i hagen (bedömning i skala 1-10), $p=0,396$ (se tabell 1).

Antal hästaktiva år- relevans av sällskap i hagen

I likhet med *fig. 7* visar det sig i *fig. 8* att antalet hästaktiva år inte har någon betydelse för respondenternas åsikt i den här frågan. Det finns inget samband mellan hur länge personen har haft ett aktivt liv med hästar och hur viktigt de tycker att det är att hästen har kompisar i hagen.

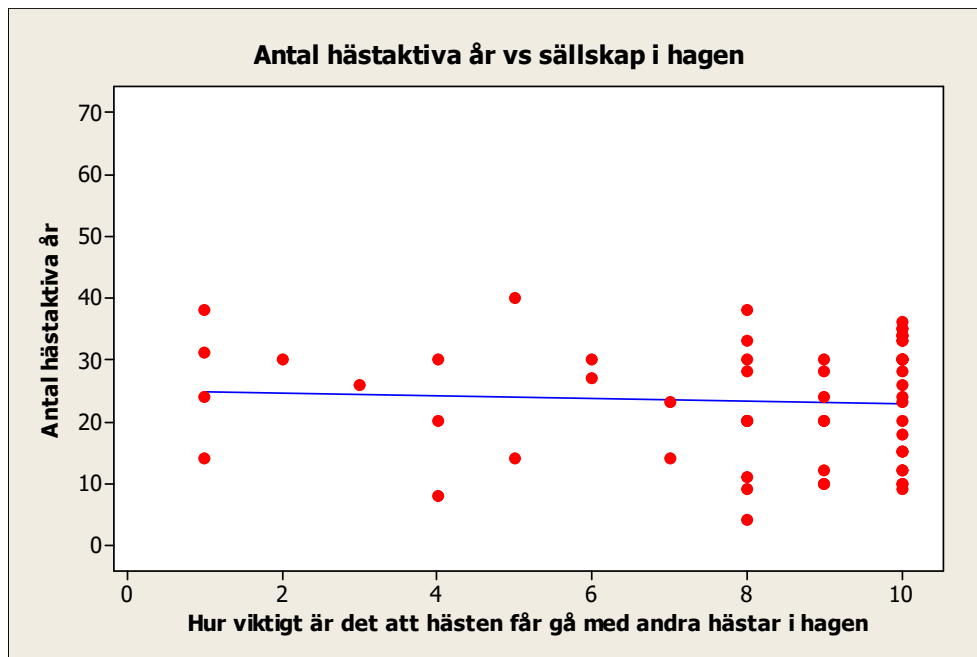

Fig. 8. Sambandet mellan antal hästaktiva år (år) och hur viktigt de anser det vara att hästen får ha sällskap i hagen (bedömning i skala 1-10), $p=0,653$ (se tabell 1).

Hoppning- Uppställningsform

Alla utom en av de respondenter som tävlar i grenen hoppning har sina hästar uppstallade i ett boxsystem. Det finns ett signifikant samband mellan uppställning i box och tävlingsgrenen hoppning. Se fig. 9.

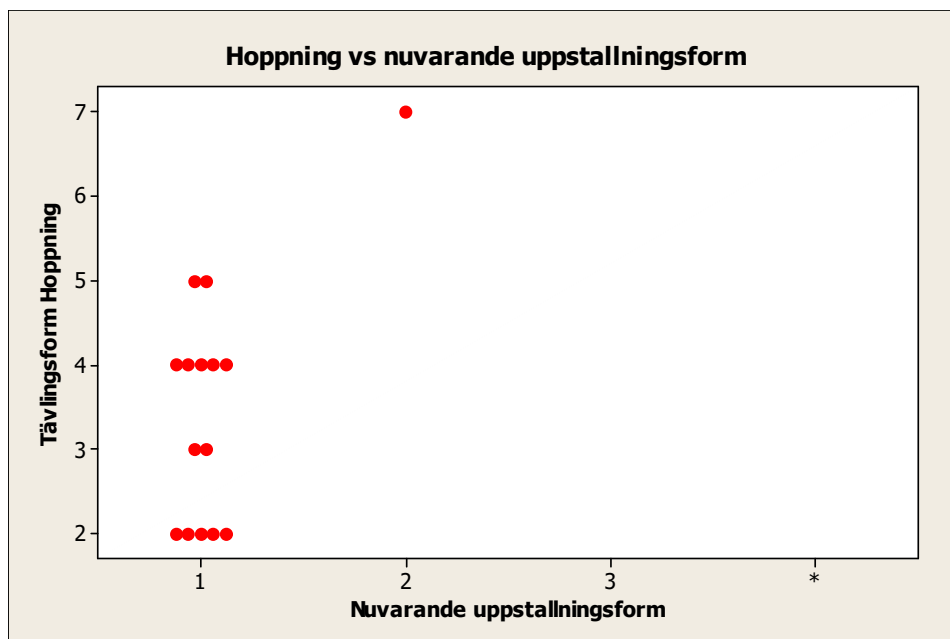

Fig. 9. Sambandet mellan tävlingsform hoppning (nivå) och nuvarande uppställningsform (system), 1 = box, 2= lösdrift, 3= annat, $p=0,003$ (se tabell 2).

Dressyr-Uppställningsform

Alla utom tre av de respondenter som tävlar i grenen dressyr har sina hästar uppstallade i ett boxsystem. Det är något fler i grenen dressyr som valt lösdrift till sin häst än i hoppning. Det finns inget samband mellan uppställning i box och tävlingsgrenen dressyr. Se *fig. 10*.

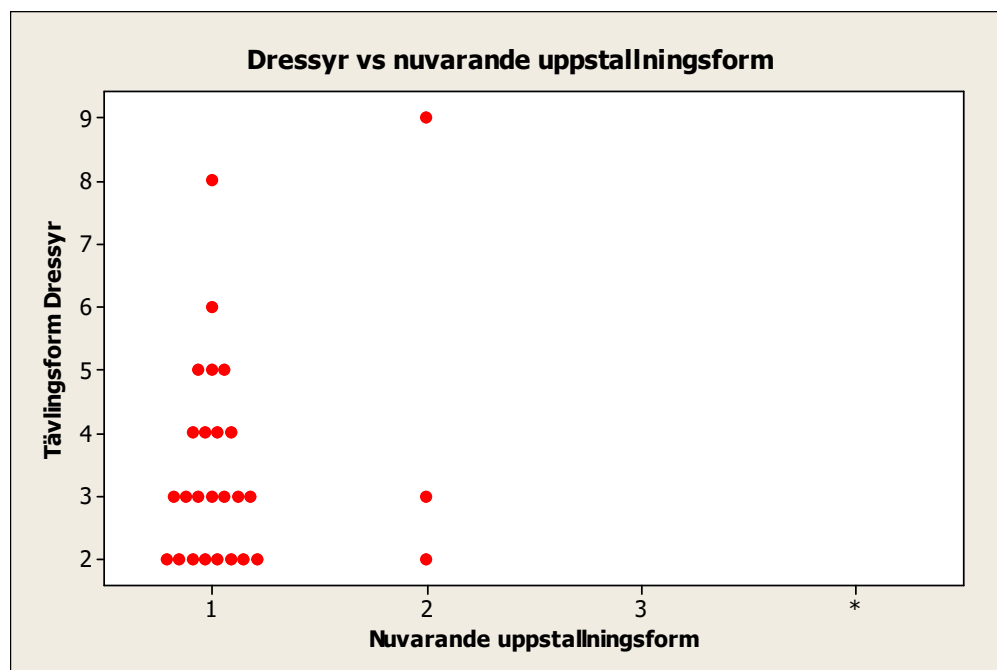

Fig. 10. Sambandet mellan tävlingsform dressyr (nivå) och nuvarande uppställningsform (system), 1 = box, 2 = lösdrift, 3 = annat, $p=0,113$ (se tabell 2).

Undersökningen visar att det finns ett samband mellan hur länge respondenten har hållt på med hästar och deras kunskap om individanpassade lösdrifter. Däremot finns det inget samband mellan ådern på respondenten och kunskapsnivån, se *Tabell 1*. När det gäller vilka av respondenternas hästar som har sällskap med annan häst i hagen ses inget samband med varken ålder på respondenten eller dennes hästaktiva tid, se *Tabell 1*.

Tabell 1. Korrelation mellan ryttarens ålder och hästaktiva år gentemot kunskap om individanpassade lösdrifter samt om hästar bör ha sällskap i hagen. r = korrelationskoefficient beräknat i Minitab

	P-värde	r
Antal hästaktiva år- kunskap om individanpassade lösdrifter	0,002**	0,387
Ålder- kunskap om individanpassade lösdrifter	0,171	0,176
Ryttarens ålder- sällskap i hage	0,396	0,109
Antal hästaktiva år- sällskap i hage	0,653	0,058

P-värde under 0.05 anses som signifikant. Antalet asterix visar graden av signifikans, det finns tre grader. Där *= signifikant och ***= mycket signifikant, * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$.

Endast fyra respondenter i undersökningen hade sina hästar uppstallade i lösdrift. Av dessa tävlade en i hoppning och de övriga i dressyr. Tabell 2 visar hur uppställningsform förhåller sig till tävlingsgren.

Tabell 2. Korrelation mellan respondenternas tävlingsformer och nuvarande uppställningsform. r = korrelationskoefficient beräknat i Minitab

	P-värde	r
Hoppning-Nuvarande uppställningsform	0,003**	0,55
Dressyr-Nuvarande uppställningsform	0,113	0,27

P-värde under 0.05 anses som signifikant. Antalet asterix visar graden av signifikans, det finns tre grader. Där * = signifikant och *** = mycket signifikant, * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$.

Jämförelse påståenden

Undersökningen visar att majoriteten av respondenterna inte håller med om att hästar på lösdrift oftare är skadade än hästar på box. När frågan ställs omvänt svarar ungefär hälften av samma respondenter att de inte håller med om att hästar på box är skadade oftare än hästar på lösdrift. Se *fig. 11*. De flesta respondenter håller med, eller delvis med, om att hästar på lösdrift har mindre risk för kolik, medan det fortfarande är en betydande del som inte, eller delvis inte, håller med om att det skulle ha någon betydelse. Se *fig. 11*.

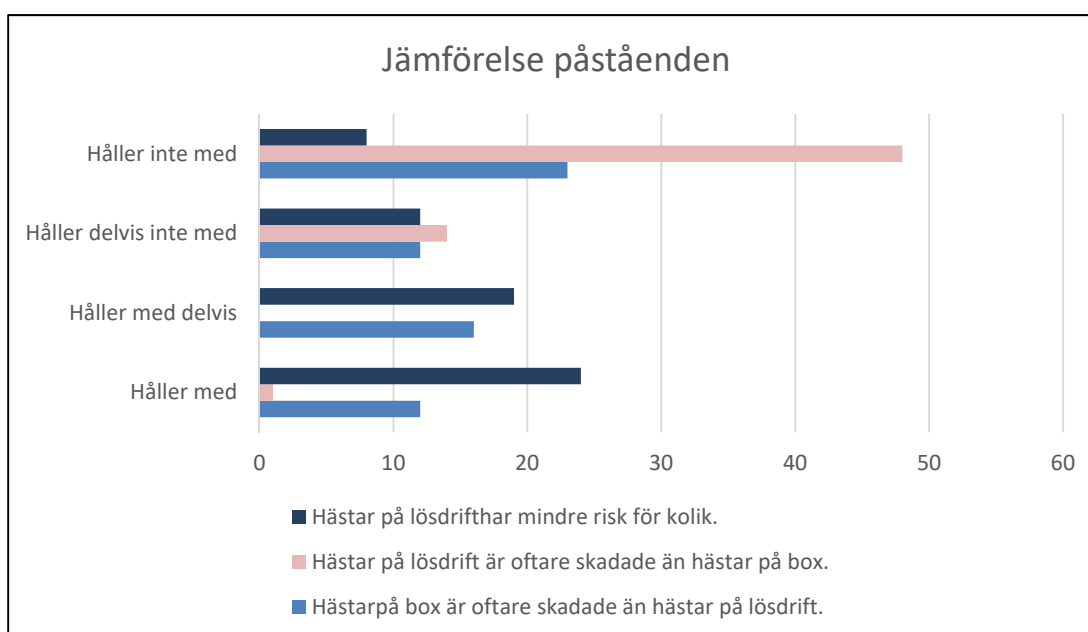

Fig. 11. Jämförelse mellan tre påståenden som rör sjukdom och skador på hästar i de olika systemen. Staplarna visar antalet respondenter.

Nästan samtliga svarande i undersökningen håller inte med om att en tävlingshäst inte kan gå i en hage med andra hästar. Se *fig. 12*. Respondenterna är relativt eniga om att

tävlingshästar kan gå på lösdrift medan det är mer spridda åsikter i huruvida en enskild lösdriftslösning till en tävlingshäst hade varit ett bra alternativ. Se *fig.12*.

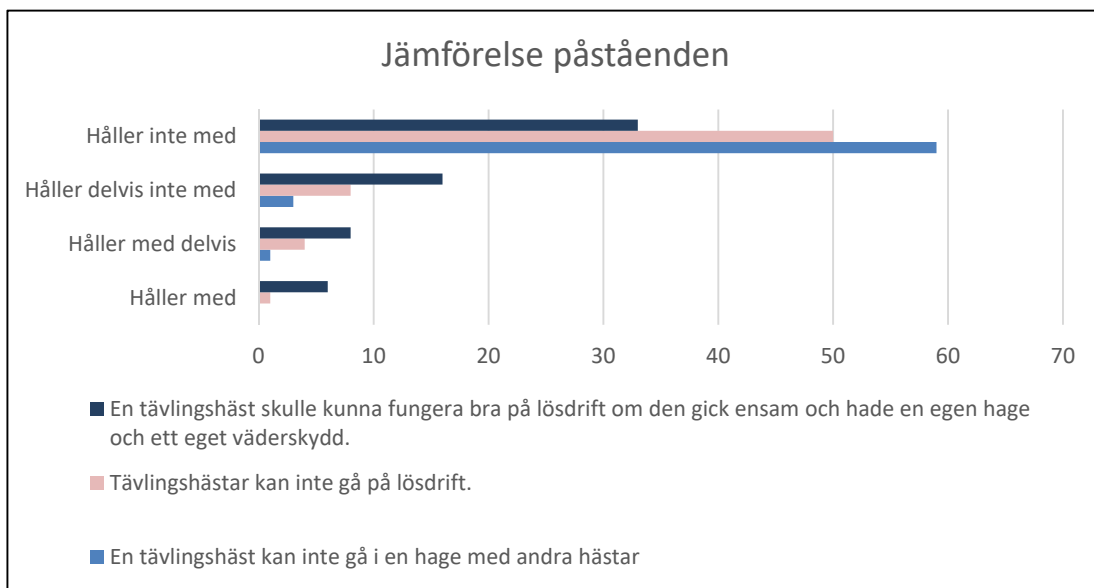

Fig.12. Jämförelse mellan tre påståenden som rör tävlingshästars möjlighet till lösdrift och sällskap i hagen. Staplarna visar antalet respondenter.

När påståendet om det finns individanpassade lösdrifter ställs med positiv betoning, se mörkblått fält, svarar övervägande del av respondenterna att de håller med. När samma påstående sedan ställs med negativ betoning, se rosa fält, håller hälften inte längre med. Se *fig. 13*. Där påståendet säger att hästar i lösdrift måste fodras likadant är det ungefär lika många av respondenterna som håller med som inte håller med. Se *fig. 13*.

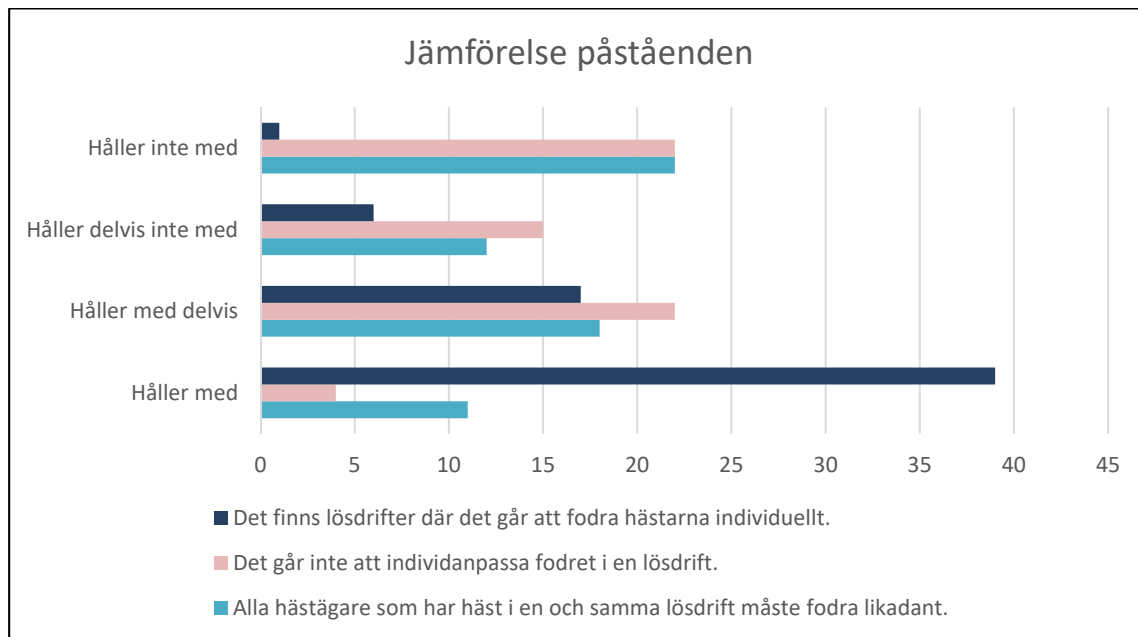

Fig.13. Jämförelse mellan tre påståenden som rör utfodring till hästar i lösdrift. Staplarna visar antalet respondenter.

Relativt många respondenter håller med, eller delvis med, om att det är obehagligt att hämta hästen i en hage där den går i grupp, det är dock övervägande del som inte håller

med om påståendet. Se *fig. 14*. Så gott som alla respondenter håller inte, eller delvis inte, med om att deras häst skulle vara för dyr för att gå på lösdrift, dock anser några enstaka att deras häst är värd för mycket för att göra det. Se *fig. 14*. Svaren visar att ungefär hälften av respondenterna ser lösdrift som en möjlig uppställningsform om de skulle ha tillgång till box för att torka hästen efter träning eller natten innan tävling. Se *fig.14*.

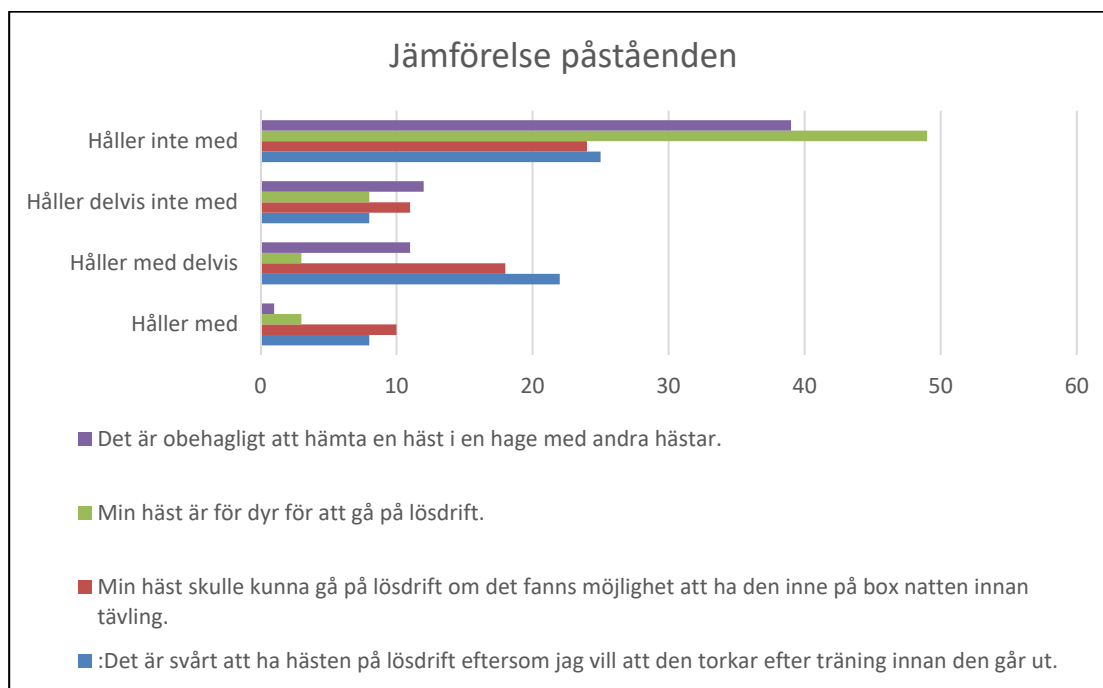

Fig. 14. Jämförelse mellan fyra påståenden som är förknippade med känslor och uppfattningar om den egna hästens behov. Staplarna visar antalet respondenter.

Respondenterna är övervägande överens om att det är bra om hästen fodras med många små mål per dag, 90% håller helt eller delvis med om detta. Se *fig. 15*. Av respondenterna är det 26% som håller med helt eller delvis om att det går bra att fodra hästen morgon och kväll. Se *fig. 15*.

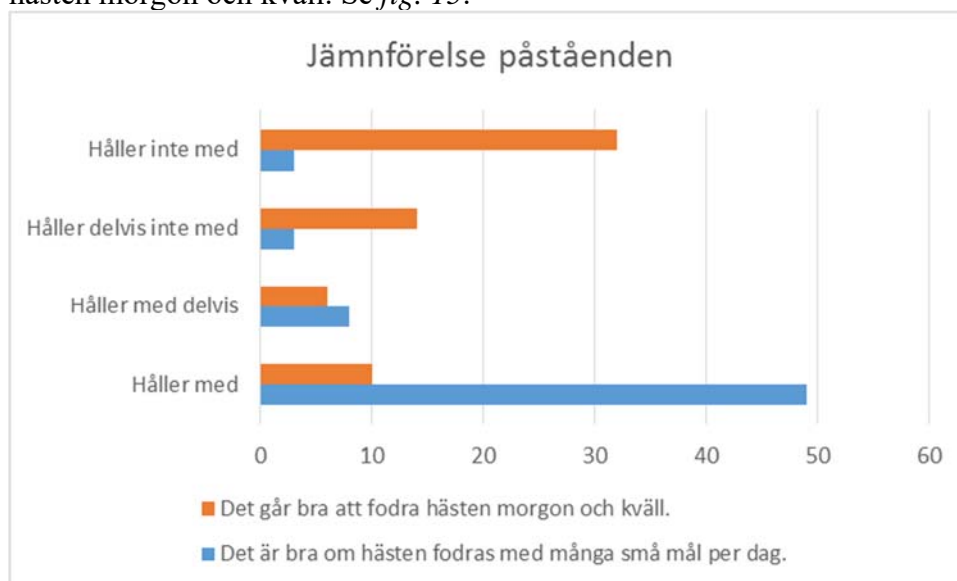

Fig. 15. Jämförelse mellan två påståenden om utfodringsfrekvens. Staplarna visar antalet respondenter.

Majoriteten av respondenterna håller inte, eller delvis inte, med om att ston och valacker inte kan gå i samma hage, medan 16% anser att påståendet stämmer. Se fig. 16. Nästan alla håller med om att det är bra för unghästar att gå på lösdrift. Se fig. 16. 60% av respondenterna håller med helt eller delvis om att hästar på lösdrift hanteras mindre än de som är uppstallade på box. Se fig. 16. På påståendet om olater är det nästan lika många som håller helt med och som inte alls håller med medan det är lite större skillnad i mittenskiktet. Se fig. 16.

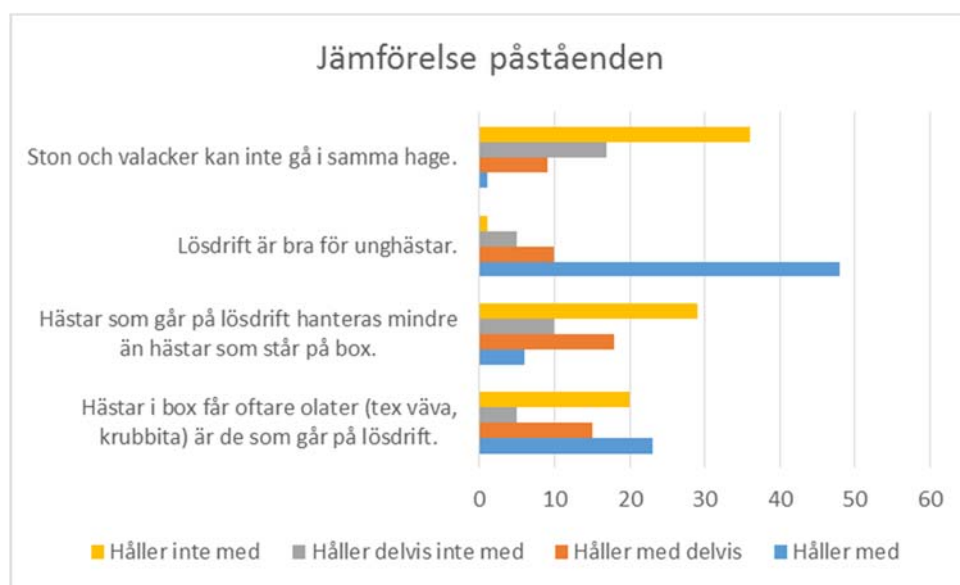

Fig. 16. Jämförelse mellan fyra påståenden angående hästens sociala och betendemässiga reaktioner. Staplarna visar antalet respondenter.

Fritextsvar

Respondenterna hade möjlighet att ange fritextsvar vilka redovisas här i ett urval och grupperat efter slutsats.

Okunskap är en anledning till varför det är förhållandevis få hästar som hålls i lösdrift.

"Okunskap. Myter. Få bra lösdrifter att tillgå. Man utgår ifrån bekvämlighet och inte tankar på hästens naturliga behov. Deras behov av stora ytor, flocktillhörighet och tillgång på grovfoder/bete för att tillgodose sitt tuggbehov (ättid per dygn). Dessa behov prioriteras inte lika högt i förhållande till sina egna behov."

"Jag tror att det dels beror på okunskap, men också för att många lösdrifter är för dåligt byggda eller underhållna. Jag har sett många lösdrifter där hästarna går i rejält med lera. :("

"Rädda, okunniga, hästägare. "

"Okunskap. Skulle gärna ha min på lösdrift, då jag tror på att det är bra för hästen att röra på sig mycket. Ett bra vindskydd är ett måste i mina ögon."

"För att det finns rädsla för skador och okunskap hos ägare är de inte vågar prova "

"Människans okunskap kring hur hästar fungerar. Man applicerar gärna sitt eget kännande på hästen exempelvis när det gäller täcken mm. Tror att många hästägare inte tror att man kan rida hästen, tävla hästen högt om den går på lösdrift. Jag tror även att hästägare bara ser en massa leriga, långhåriga hästar när de tänker lösdrift. "

"Okunskap och rädsla. "

"Okunskap och kostnad"

"För att det är för lite kunskap om det samt att det tar tid att ändra folks åsikter om saker. "

Hästägare som tror att det är tradition och bristen på välskötta lösdrifter som är en bidragande orsak.

"Dels är det nog lite "traditionsbundet" vi har haft hästar uppstallade historiskt. För egen del (och säkert många med mig) vill jag ha hästen inne på natten för att slippa släppa ut en svettig häst efter träning, att hästen slipper stå täckad dygnet runt, att de mer ängsliga typerna får ro att sova. Efter att dessutom haft hästen på boxvila i 4 månader i höstas är jag tacksam att han har sin egen bekanta box där han är trygg. Sen envisas många med att ha sin häst ensam i hage och då går ju lösdrift bort. Själv vill jag definitivt att hästen har en kompis (eller ett par) så flockaspekten med lösdrift är inget problem (så länge det är en fungerande flock)."

"För att traditionen emd stall är boxar... men tror det kommer ändras. har ändrats massor under den tiden jag haft häst.. och förr stod ju alla hästar i spilta, nu får man väl inte ens bygga spiltor om jag minns rätt... "

"*Dels är det väll hyffsat mkt nymodernighet fortfarande, så många hästägare är mentalt inte medveten om hur det kan fungera på många lösdriftsstall. *Många lösdrifter sköts dåligt. För välfungerande lösdrift för hästar som tränas hårdare krävs mer arbete, idag är de flera lösdrifter anpassade till mer tåliga raser som kanske klarar sig utan täcken, utan kraftfoder osv. *Det krävs väldigt väl prepareda marker eller väldigt stora marker för att det ska hålla. Många stall har inte nog bra marker eller är beredda att investera i att preparera markerna nog. *Det gäller att ha en fungerande flock hästar. Många hästar idag är inte upplärda på ett bra vis för att klara av att umgås på det sättet. Går säker med resureser och tid att arbeta med, men jag har iallafall inte tyckt att det varit värt det (och lösdriftsägaren var inte beredd på det) med att skola in hästen på att vänja sig med stort flockliv."

"Människor är vanedjur, vi har hållit hästar på box länge och vet att det fungerar, allt nytt är skrämmande verkar många tycka. Jag har fått höra att lösdrift fungerar ju bra för mig som hade nordsvensk, men jag hade samtidigt ett fullblod som mädde dåligt

av att stå i box och blev en superfin häst när hon fick gå på lösdrift utan täcke! Fin i pälsen, hullet och humöret. Hästar är inte födda för att stå stilla, dom är gjorda för att röra sig, då minskar skaderisken då blodcirkulationen och matsmältningen får hålla igång hela tiden."

"Jag tror att det dels beror på okunskap, men också för att många lösdrifter är för dåligt byggda eller underhållna. Jag har sett många lösdrifter där hästarna går i rejält med lera. :("

"de flesta lösdrifter som jag har sett har varit misskötta lerhål, skötta/ägda av okunniga människor med minimal erfarenhet/kunskap om hästar men jävligt duktiga på att teoretiskt "veta allt""

"Tror det är för skador och folk tycker det är obekvämt .Hästarna smutsar ner sig annorlunda och de går kanske i större flockar. inte så poppis med täcke i lösdrift. "

"För att det är bekvämare för människor att ha hästarna i stall. När de går ute så blir de också blötare och smutsigare, vilket kan vara ett problem när man ska rida. "

"Ofta är lösdrift era runt omkring där jag bor För dåliga hagar till. Är ofta leriga och blöta hagar. Min häst får extremt lätt mugg och behöver komma in och stå torr om karlederna ett par timmar varje natt."

"Jag tror att mycket beror på att lösdrift fått dåligt ryckte pga att många sköts dåligt. Jag anser att det behövs mer kunskap för att driva en lösdrift än ett stall med boxar eller spiltor. "

Hästars anpassning till lösdrift och invänjandet vid andra hästar, samt vikten av fungerande flockar.

"Sålänge hästarna kommer bra överens och har ytor anpassade till antalet ser jag det mest positivt med lösdrift. Tror det kräver mycket med ombyggnad för många att byta till, därför inte så många som gör det. Funderar på att flytta min häst till en liten lösdrift när han blir pensionär då jag inte vill att han ska stå i box och stelna till. Jag tror man kan individanpassa utfodringen i moderna lösdrifter men annars är det nog lättare om alla kan gå på fri högiva och man tar undan dem en och en för kraftfodergiva. "

"Ska man ha hästar i lösdrift måste man kunna sätta ihop en grupp som kan gå ihop utan att eet blir krig. Jag har inte sett en enda annons på ensamlösdrifter. Sedan har jag galopphästar som jag vill ska ha högenergi om det går och det vill man inte ha till ponnyer och halvblod. Lösdriftsuthyrare verkar mest rikta in sig på hästar som man förvarar snarare än tränar"

"*Dels är det väll hyffsat mkt nymodernighet fortfarande, så många hästägare är mentalt inte medveten om hur det kan fungera på många lösdriftsstall. *Många lösdrifter sköts dåligt. För välfungerande lösdrift för hästar som tränas hårdare krävs mer arbete, idag är de flera lösdrifter anpassade till mer tåliga raser som kanske klarar sig utan täcken, utan kraftfoder osv. *Det krävs väldigt väl preparedae marker eller

väldigt stora marker för att det ska hålla. Många stall har inte nog bra marker eller är beredda att investera i att preparera markerna nog. *Det gäller att ha en fungerande flock hästar. Många hästar idag är inte upplärda på ett bra vis för att klara av att umgås på det sättet. Går säker med resureser och tid att arbeta med, men jag har iallafall inte tyckt att det varit värt det (och lösdriiftsägarer var inte beredd på det) med att skola in hästen på att vänja sig med stort flockliv.*

Rädsla för att hästen ska skada sig när den går på lösdriift, samt oro över förhöjda veterinärräkningar.

"Folk är rädda för att deras hästar ska bli skadade. De tror att de äter för mycket på lösdriift och att de blir förvildade. "

"Tror det är för skador och folk tycker det är obekvämt .Hästarna smutsar ner sig annorlunda och de går kanske i större flockar. inte så poppis med täcke i lösdriift. "

"Jag tror att många är rädda för skaderisken samt att det är svårt att samsas om olika saker."

"det är dyrt att ha häst, Vetrinärräkningarna kan lätt bli höga om hästen skadar sig allvarligt. Många är nog väldigt rädda om sina hästar, lite för rädda."

"folk är för lata o präktiga vårt levnads sätt har blivit så strikt o hels vill folk ha bubbelpast på sina hästar , när jag börja va det betfor o havre nu så många olika blandningar nä tbx till ursprunget o få friskare indevider"

"För att det finns rädsla för skador och okunskap hos ägare är de inte vågar prova "

"För att många svenska ridhästar och ponnies avlats på prestation och inte psyke och inte uppfostrats i storflock.

En önskan om att skademinimera genom kontroll och inhägning/boxplats och tanken att så få hästar som möjligt går tillsammans. "

"Många är rädda för skador "

"Folk tror att hästarna fryser mer än va dom gör och att fler timmar på box innebär mindre skador och mindre tid i stallet"

Sociala och fysiska skäl för att ha hästen i lösdriift.

"Sålänge hästarna kommer bra överens och har ytor anpassade till antalet ser jag det mest positivt med lösdriift. Tror det kräver mycket med ombyggnad för många att byta till, därför inte så många som gör det. Funderar på att flytta min häst till en liten lösdriift när han blir pensionär då jag inte vill att han ska stå i box och stelna till. Jag tror man kan individanpassa utfodringen i moderna lösdriifter men annars är det nog lättare om alla kan gå på fri högviva och man tar undan dem en och en för kraftfodergiva. "

"Jag tycker att det är idiotiskt att stänga in sociala varelser, som dessutom är flyktdjur i enskilda utrymmen. lösdriift är mycket naturligare och mycket bättre för hästen, både för psyket och kroppen"

"Jag tycker att lösdrift är bra eftersom det främjar hästens naturliga beteende. Kanske är det vi människor som är så bekväma av oss och inte vill ha meket att behöva hämta oss lämna hästen i lösdriften vid skötsel och ridning. Många inbillar sig också att hästen behöver stå inne mycket för att samla energi till ridningen, vilket jag anser är helt sinnessjukt. "

"Lösdrift har många fördelar, framför allt att hästen får ett mer naturligt levnadssätt. Kanske blir de lite tröttare av ständig utevistelse när det är som kallast (men det kanske är en vanesak). Har kanske en förlegad syn på det här med täcken och klippning. Vår häst får enormt tjock vinterpäls och blir snabbt svettig vid träning. Man kan ju släppa ut honom med t ex fleecetäcke under det vanliga täcket men känns inte helt bra att släppa ut en genomsvettig häst. Vi rakar vår häst (jaktklippning). Går ute 12-14 timmar/dag. Om han varit av den mer piggare typen hade han gärna fått gå ute dygnet runt (vilket han också får juni-augusti). Orolig för damm i stallet så vi har nu slutat sopa kvällstid. Förmodligen bättre med lösdrift sett till detta. Samt att det inte känns helt OK att det kan gå 12 timmar mellan kvällsmål och frukost. "

"Hästar är precis som vilka andra individer som helst. Vissa passar det och andra inte. Som jag tidigare nämnde så hade det passat min förra häst perfekt medan det inte alls hade passat min nuvarande. Eller jag ska aldrig säga aldrig. Hade det funnits en bra lösdrift hade jag inte haft något emot att prova då jag tror på att göra saker så naturligt som möjligt för våra djur. Jag tror att lösdrift för många är förknippat med fara för hästen och att den fryser. Många i mitt stall sätter så varma täcken på sina hästar att svetten rinner av dom. Dom klär på sina hästar när dom själva fryser. Sen tror jag att lösdrift är så pass "nytt" att folk har inte hunnit/gett sig tid att sätta sig in i vad det innebär. "

"Jag hade gärna haft min häst på lösdrift. Tyvärr har han haft problem med hovarna och kan därför inte gå i lerhage, då skorna ryker å då blir han halt. Jag tror också att det är det största problemet att lösdriftshagarana sällan är upprusade, vilket gör att vi hästägare drar oss för lösdrift. Ett annat problem som jag ser det här i Göteborg är att det finns lösdriftstallar, men då finns det oftast bara paddock(om ens det) och inget ridhus. Det är väl den största faktorn som jag tror gör att man inte väljer lösdriftstall. Annars ser jag bara fördelar med det att hästarna får få i flock och röra sig fritt under dygnets alla timmar :)"

"Tycker själv att lösdrift vore toppen. Idag behandlas inte hästar som hästar utan som gosedjur. Hästägarna är inte ens intresserade av att sätta sig in i hur lösdrift fungerar. "

"Det är sjukt idiotiskt, alla hästar borde få gå på lösdrift! Jag har en tävlingshäst som jag vill ha på lösdrift, för det GÅR och är det bästa för hästen! 70 % av Tysklands tävlingshästar hade andningsproblem på grund av dålig stall lust. Hästarna mår inte bra av att stå inne för mycket och att äta i måltider, det är det sämsta en häst kan göra! Dess utom otroligt stressande."

"Jag själv tycker det är väldigt bra med lösdrift då hästarna får ett så naturligt hästliv som möjligt. Tror många ser problem med täcken, hantering mm. "

"Jag tror det är för att hästar får frisk luft dygnet runt och att den får leva ett fritt liv, och kan springa en runda om den känner att energin vill ut. Det slipper känna sig seg och svullen om bena på morgonen när den går ut från stallet. På lösdrift finns det alltid en kompis man kan busa med och känna att man inte blir ensam :) "

"Jag anser att lösdrift är idealet, då hästen får leva utefter sina naturliga förutsättningar. Jag är säker på att det ger en friskare, mer harmonisk och mer hållbar häst. När jag var yngre hade vi eget stall med ett 20-tal hästar som gick ute i ur och skur. De hade nästan aldrig skador, kolik, hosta eller beteendestörningar. Dessutom var de lugnare i olika miljöer. Min nuvarande häst har förmodligen stått mycket i box i Holland och är krubbitare och har varit väldigt rädd för det mesta vid uteritter och tävlingar. Jag tror många önskar lösdrift för sina hästar men är rädda för skador, värderar bekvämlighet högre eller har förmänskligat sin häst. Det bidrar säkert också att utbudet varit litet och ofta långt ut på landet, och kanske har det varit för lite fokus/intresse/information kring lösdrift tills det nu börjat lyftas fram mer och mer."

Hästar hålls i box på grund av bekvämlighet.

"Hästen ses som en individ som måste ha expertvård alltid. Sen är det i dagsläget väldigt opraktiskt för många hästägare/stallägare."

"Okunskap. Myter. Få bra lösdrifter att tillgå. Man utgår ifrån bekvämlighet och inte tankar på hästens naturliga behov. Deras behov av stora ytor, flocktillhörighet och tillgång på grovfoder/bete för att tillgodose sitt tuggbehov (ättid per dygn). Dessa behov prioriteras inte lika högt i förhållande till sina egna behov."

"Av bekvämlighet för ryttaren. Jag skulle gärna testa lösdrift, men det finns ingen bra medridhus och träningsmöjligheter i närområdet."

"Tror det är för skador och folk tycker det är obekvämt. Hästarna smutsar ner sig annorlunda och de går kanske i större flockar. inte så poppis med täcke i lösdrift."

"Lösdrift är bra, ingen tvekan. Tror bara det är människans bekvämlighet som stoppar. Sen är kanske möjligheterna till en bra lösdrift med de bekvämligheter som medridhus, bra paddock, varmtvatten, slippa leriga hagar och möjligheter till individanpassat väldigt begränsade."

"folk är för lata o präktiga vårt levnads sätt har blivit så strikt o hels vill folk ha bubbelplast på sina hästar , när jag börja va det betfor o havre nu så många olika blandningar nä tbx till ursprunget o få friskare indevider"

"Jag tycker att lösdrift är bra eftersom det främjar hästens naturliga beteende. Kanske är det vi människor som är så bekväma av oss och inte vill ha meket att behöva hämta oss lämna hästen i lösdriften vid skötsel och ridning. Många inbillar sig också att hästen behöver stå inne mycket för att samla energi till ridningen, vilket jag anser är helt sinnessjukt."

"För att det är bekvämare för människor att ha hästarna i stall. När de går ute så blir de också blötare och smutsigare, vilket kan vara ett problem när man ska rida."

"Jag anser att lösdrift är idealet, då hästen får leva utefter sina naturliga förutsättningar. Jag är säker på att det ger en friskare, mer harmonisk och mer hållbar häst. När jag var yngre hade vi eget stall med ett 20-tal hästar som gick ute i ur och skur. De hade nästan aldrig skador, kolik, hosta eller beteendestörningar. Dessutom var de lugnare i olika miljöer. Min nuvarande häst har förmodligen stått mycket i box i Holland och är krubbitare och har varit väldigt rädd för det mesta vid uteritter och tävlingar. Jag tror många önskar lösdrift för sina hästar men är rädda för skador, värderar bekvämlighet högre eller har förmänskligat sin häst. Det bidrar säkert också att utbudet varit litet och ofta långt ut på landet, och kanske har det varit för lite fokus/intresse/information kring lösdrift tills det nu börjat lyftas fram mer och mer."

DISKUSSION

Forskningen om hästars beteende och foderstimulans är ganska omfattande, men det är först de senaste 10-20 åren som det har börjat visa tydliga resultat. Från varje granskad artikel har det funnits otaliga källor att gå vidare med. Det visar att det finns ett mycket stort intresse för den här sortens forskning och att hästsporten är en miljonindustri som kräver nya rön hela tiden. Kvalitén på materialet som står att finna är mycket hög och det mesta är nyligen publicerat. Mängden forskning visar också på hur ytterst komplicerade hästar är i sin natur och att människan fortfarande inte kan tillgodose dess behov fullt ut.

Det är värt att notera att vår undersökning är mycket liten och ger således endast en fingervisning om vad den stora massan tycker. För att få en mer rättvis bild hade undersökningen behövt ha åtminstone ett par hundra svarande. Det hade också varit fördelaktigt om urvalet hade varit helt slumpmässigt. Därtill bör också läggas att den mänskliga faktorn spelar in när människor ska relatera till sina egna liv i siffror.

Val av stall

I *fig. 1* har respondenterna visat att mycket utevistelse är viktigast när de väljer stall, i detta fall mer än 8 timmar/dag. I Svala's studie från 2008 var hästarna i genomsnitt ute 5 timmar/dag, beroende på årstid, vilket då enligt vår undersökning skulle vara alldeles för lite för att hästägarna skulle vara nöjda. Detta skulle kunna vara en motivation till lösdrift eftersom det innebär utevistelse dygnet runt.

En annan faktor, i *fig. 1*, som fick höga poäng i val av stall var stallsystemet box. Vi vet dock inte vad de jämförde det mot och således kan vi inte veta av vilken anledning de valt det. Däremot uppger 90%, se *fig. 3*, av de deltagande i undersökningen att de har box som nuvarande uppställningsalternativ och 67% (betyg 8-10), se *fig. 4*, har uppgett att de är nöjda med sin nuvarande uppställning. Det finns ingenting som säger att det skulle vara just för att de har hästen i box som gör att de är nöjda. Det kanske upplevs som att det inte finns några andra alternativ. De övriga 23%, se *fig. 4*, som har box som nuvarande uppställning och som har gett betyg 1-7, har i en senare fråga i undersökningen svarat på vad de skulle vilja ändra på i sitt stall. På den frågan svarar de flesta att de vill ha större och bättre hagar och mer utevistelse till sina hästar. Många vill också ha bättre träningsmöjligheter så som ridbana, ridhus eller skog. Ett flertal vill kunna individ anpassa utfodringen mer än de kan i dagsläget. Några skriver även om priset, service, ordning och reda och sociala faktorer.

I studien av Svala (2008) hade 91,8% av de undersökta anläggningarna boxsystem och 24,5% av anläggningarna ansåg att skaderisken var som lägst med det systemet. I vår enkät har 98%, se *fig. 11*, svarat att de inte håller med om att hästar på lösdrift oftare är skadade än hästar som står på box, medan påståendet att boxhästar oftare är skadade än lösdriftshästar får medhåll från 44%, se *fig. 11*. Detta kan ses som motsägelsefullt för att i ena fallet är det endast 2 % som håller med om att boxhästar är mer skadade men i det andra är det 44 %. Det visar att respondenterna inte reflekterat över sina svar.

Möjligtvis kan de ha påverkats av hur frågan var formulerad men detta kan tyckas konstigt då påståendena var lika men spegelvända.

I undersökningen ställdes påståendet ”Hästar i box får oftare olator än de som går på lösdrift”. Det var 60% av respondenterna som höll med helt eller delvis medan hela 40% inte höll med. Se *fig. 16*. Forskning visar att stereotypa beteenden är hästens sätt att hantera eller reagera på suboptimala levnadsförhållanden. De stereotypa beteendena kan associeras med brist på sociala kontakter, brist på träning och ett icke optimalt foder eller icke optimala utfodringsrutiner (McGreevy *et al.*, 1995; McBride & Cuddeford, 2001; Cooper & Albentosa, 2005; Clegg *et al.*, 2008; Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Detta tyder på att det kan finnas en kunskapslucka hos våra respondenter i den här frågan.

Grupphållning

I vår undersökning svarade 76%, se *fig. 2*, av deltagarna att deras hästar får gå med andra hästar i hagen. I Svala's studie, från 2008, som omfattade lite drygt 1000 hästar, gick 79,7% av hästarna i sällskap med andra hästar. Det är glädjande att det ser ut så eftersom hela 83,5% av de schweiziska, och 65,1% av de danska hästarna går enskilt. Endast 24,5% av hästarna i Svala's svenska studie går enskilt. I vår enkät svarade 13% att deras häst inte kunde gå i hagen med andra hästar för att den kunde skada sig, vilket också talar emot tidigare diskussion kring detta där nästan alla deltagare i vår undersökning anser att hästar på lösdrift inte är skadade oftare än hästar på box. Hästar stallas traditionellt individuellt för att undvika sjukdom men detta minskar deras möjligheter till ett naturligt socialt beteende (Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Flera studier har visat att hästar som går i grupp och får utevistelse före träningen är lättare att träna och de grupphållna hästarna fick högre betyg av testryttare. De individuellt stallade hästarna var svårare att träna, sparkade mer efter tränaren och var svårare att hantera (Rivera *et al.*, 2002; Søndergaard & Ladewig, 2004; Werhahn *et al.*, 2012; Yarnell *et al.*, 2015). Bara 16% av respondenterna höll med om att ston och valacker inte kunde gå i hagen tillsammans. Se *fig. 16*. Detta stämmer bra med studier som visat att det sociala samspelet och skaderisken inte påverkas av könsfördelningen i gruppen. Däremot uppvisades mer lekbeteende i grupper som var blandade eller bestod av bara valacker (Jørgensen *et al.*, 2009). Med tanke på Svala's (2008) resultat av ett stort antal hästar visar det sig att våra deltagare är en relativt representativ grupp i frågan om hästarnas utevistelse. Vi drar vissa paralleller mellan vad deltagarna anser om att ha hästar i grupp och att ha hästar på lösdrift eftersom det oftast innebär grupphållning när hästar hålls på lösdrift.

När det gäller unghästar tycker deltagarna i vår undersökning lite annorlunda. Hela 90% av respondenterna höll med om att lösdrift är bra för unghästar samtidigt som 39% tyckte att hästar på lösdrift hanterades mindre än hästar på box. Se *fig 16*. En studie gjord på 2 åriga hästar visar att om de inte fick umgås med andra hästar under 6 månader uppvisade de ett ökat aggressivt beteende när de återintroducerades i flocken (Christensen *et al.*, 2002). Andra studier tyder på att det finns samband som visar att hästar som tidigare gått i grupp har lättare att läsa de sociala samspelet än de hästar som hållits individuellt (Hartmann, 2010). Studier visar att individuellt stallade hästar uppvisar mer stress och suboptimala förhållanden kan leda till beteendeförändringar

så som stereotypier (Visser *et al.*, 2008; Sarrafchi & Blokhuis, 2013). Stereotypier uppkommer av att hästen hindras från att utföra sitt naturliga beteende. Eftersom social kontakt är ett av de starkaste naturliga beteendena som en häst har kan därför stereotypier utvecklas av att hålla hästar skilda från att ha socialt interagerande med varandra.

Argumenten för att inte ha hästen i lösdrift är många som t.ex. att de kan skada sig, inte kan umgås i grupp eller att de behöver mer omvårdnad än de får i lösdrift. Många respondenter svarar att hagarna är för dåliga och att det inte finns plats för att ha hästarna i lösdrift. Flera tror att lösdriftsstall tar mer plats än ett boxstall med ensamhagar. I flera svar ges okunskap och/eller bekvämlighet som ett motiv till att hästägare hellre håller sin häst i box än i lösdrift medan andra talar om bristen på tillgång till bra lösdrifter med kvalitet i skötsel, hagar och träningsmöjligheter. Någon ansåg även att hästen behövde stå i box för att bli het nog till ridningen. Se under rubriken Fritextsvar i resultatdelen.

Utfodring

På påståendet "Det är bra om hästen fodras med många små mål per dag" svarade 10% att de inte höll med, de övriga 90% höll med om detta. 26% av respondenterna höll med om påståendet "Det går bra att fodra hästen morgon och kväll". Se *fig. 15*. Dessa två påståenden kan ses som motsatta till varandra i avseende om antal utfodringar per dag, vilket i så fall visar att 16% av respondenterna har ändrat sig i frågan när den är formulerad annorlunda. Några av respondenterna tyckte att påståendet om fodring morgon och kväll var oklart formulerat och detta kan ha påverkat hur de tolkat frågan och därmed deras svar.

Observationer av vilda hästar har visat att de väljer blandning av växtarter och att de föredrar växter med lågt energiinnehåll och hög fiberhalt. Hästarna tillbringar 16-20 timmar per dygn med att beta. Därför är deras mage aldrig helt tom vilket är viktigt ur ett näringsfysiologiskt avseende. Den utbredda konventionen att fodra hästar med större mängder koncentrerade foder och en liten mängd stråfoder ger korta ättider vilket i sin tur leder till en ökad risk för störningar i mag-tarmkanalen hos hästen. När magen är tom finns inget saliv som kan buffra mot magsyran och det sänkta pH-värdet i mage och tarm leder till sårbildning i slemhinnorna. För att hästen ska kunna ha en fungerande jäsning i tjocktarmen behövs grovfoder med högt fiberinnehåll och utan denna jäsning kan inte hästen tillgodogöra sig näringen i t.ex. spannmål (Cooper & Albentosa, 2005; Sarrafchi & Blokhuis, 2013; Moeller *et al.*, 2008b; Wickens & Heleski, 2010.).

Antal hästaktiva år och ålder - kunskap om individanpassade lösdrifter

I Sverige har de kända individanpassade lösdrifterna funnits sedan 2003 (Gimmex, 2015). Tidigare har det med största säkerhet funnits egna, smarta hemmabyggen där

det varit möjligt att fodra på individnivå, men dessa är okända. En snabb sökning på internet ger 8 träffar på privata lösdriftsstall på första sidan. Det kan tolkas som att det ökar i popularitet. I *fig. 5.* kan det utläsas att antalet hästaktiva år har hög signifikans i frågan om kunskap om individanpassade lösdrifter. Det innebär att antalet hästaktiva år är av betydelse när det gäller hur mycket våra respondenter vet om individanpassning i lösdrift till häst. Några av de med få aktiva år har ändå bra koll på utbudet av lösdrifter, men de aktiva åren säger ingenting om åldern på respondenten. I *fig. 6.* utläses att åldern inte har någon tendens att vara signifikant i frågan om kunskap om individanpassade lösdrifter. Det betyder att åldern sannolikt inte spelar någon roll för hur mycket våra respondenter vet om den här typen av lösdrifter. Detta är ett intressant, men kanske något väntat, resultat eftersom många aktiva år borde generera mer kunskap i allmänhet.

Antal hästaktiva år och ålder - sällskap i hagen

Hästar är mycket sociala djur som bildar grupper. I dessa uppstår hierarkier som är mycket stabila över tid. Det har även visat sig att då hästar inte får interagera med artfränder i unga år får de svårt att fungera i grupper senare i livet (Hartmann, 2010). Det finns även studier gjorda i Norden som visar att när hästar som är vana att gå i grupp släpps ihop uppstod inga skador. När hästarna fick möjlighet att hälsa i intilliggande boxar före eller fri tillgång till grovfoder i hagen minskade aggressionerna individer emellan (Hartmann *et al.*, 2009; Jørgensen *et al.*, 2009; Hartmann *et al.*, 2011). Respondenterna i enkäten har spridda åsikter när det gäller vikten av sällskap i hagen och antalet hästaktiva år påverkar inte detta. Av respondenterna är det 76% som har sin häst tillsammans med minst en annan häst. Se *fig. 2.* Detta kan bero på att hästägaren influeras starkare av sin omgivning eller rådande förhållande, än sin egen erfarenhet. Exempelvis kan det vara så att de tvingas till att följa rådande praxis i inackorderingsstallet vad gäller grupp eller egen hage.

Uppstallningsform och utevistelse i grupp

Det skulle vara intressant att veta hur ryttarna upplever hanterbarhet och ridbarhet hos de hästar som är med i enkäten. Av de 15 hästar som tävlas i hoppning är alla utom en uppstallade i box, se *fig. 9.* Av de 27 hästar som tävlar i dressyr står alla utom tre uppstallade på box, se *fig. 10.* Samtidigt visar forskning att hästar som går ute dygnet runt i grupp är mer mottagliga för träning och får bättre betyg av testryttare, jämfört med hästar som är uppstallade på box (Rivera *et al.*, 2002; Søndergaard & Ladewig, 2004; Werhahn *et al.*, 2012; Yarnell *et al.*, 2015).

I *fig. 12* är det 59 respondenter som anser att en tävlingshäst kan gå i hagen med andra hästar. Trots detta uppger endast 48 st, *fig. 2*, att deras häst går i hagen med en eller flera andra hästar.

Av respondenterna är det 12 st som håller med, eller håller delvis med, om att det är obehagligt att hämta en häst i en hage med andra hästar, se *fig. 14.* Forskningen visar

att det är ytterst få interaktioner, när hästen hämtas i hagen, som är aggressiva mot människan. Det var fler interaktioner häst mot häst men även där var ytterst få aggressiva (Hartmann, 2010). Detta visar att oron hos respondenterna är relativt obefogad. Studien utfördes på ett- till tvååriga hästar som av naturen ofta är mycket mer nyfikna och undersökande än äldre hästar.

Fritextsvar

Främsta argumentet som nämns i fritextsvaren kring varför det är förhållandevis få hästar som hålls i lösdrift är okunskap. Det har dock visat sig i vår undersökning att åtminstone våra respondenter inte är så okunniga som de verkar tro. De svarar många gånger genomtänkt på frågorna som handlar om allmänna frågor om hästar, men mindre rationellt när det handlar om deras egen häst. Många tror också att tradition och bristen på välskötta lösdrifter är en bidragande orsak. Inskolningsfasen menar några hästägare måste få ta tid, och att det saknas förståelse bland lösdriftsägarna för att låta fasen ta tillräckligt lång tid. Forskning visar att ett möte, genom till exempel boxgaller eller hagar bredvid varandra, räckte för att märkbart reducera ranguppgörelser vid introduktion av nya hästar (Hartmann, 2010; Briefer Freymond *et al.*, 2013). Vikten av att ha en fungerande flock anser några av respondenterna är nödvändigt för att ha en häst i lösdrift. Forskningen visar att de aggressiva beteendena och de avgörande ranguppgörelserna avtog markant efter bara tre-fyra dagar. Och inte vid något tillfälle i introduktionsfasen skadades någon häst, mer än enstaka skrapsår (Hartmann, 2010; Briefer Freymond *et al.*, 2013).

Flera gånger i fritextsvaren menar respondenterna att ”andra hästägare” är rädda för att hästen ska skada sig när de går på lösdrift och att det skulle kunna kosta mycket i veterinärbehandlingar. Dock är det inte deras personliga anledning till att inte ha hästen i lösdrift. Många respondenter menar att det är väldigt bra med lösdrift för hästen av sociala skäl men också för att rörelseapparaten hålls igång. De uppger också att ”andra hästägare” vill ha hästen i box på grund av sin egen bekvämlighet.

Lösdrift

Det mest intressanta med undersökningen är att den gett en bra uppfattning om vad hästägare tycker i frågan om lösdrift eftersom det stämmer överens med Svala's (2008) studie. Det har också varit mycket intressant att göra litteraturstudien eftersom det gett väldigt mycket ny kunskap, och samtidigt bekräftat att tidigare kunskap stämmer.

Svaren och tankarna kring lösdrift till häst är många och ganska spretiga. Flera anser att det är bra för hästen att få gå tillsammans med andra hästar och att röra på sig, vilket också de flesta av hästarna i vår undersökning gör. Dock har många av respondenterna sin häst uppstallad i boxsystem på natten, vilket har lett till vidare funderingar på varför det skulle vara någon skillnad mellan att ha hästen i grupp dygnet runt istället för bara på dagen. Respondenterna uppger att det är svårt att hitta lösdrifter som kan möta deras krav, många uppger till exempel att de upplever att de lösdrifter som finns är ”ovårdade

lerhål”. Gissningsvis skulle fler hästar få möjlighet att stallas upp i lösdrift, om tillgången på lösdrifter med bra underlag var större.

Generellt upplevs att respondenterna inte är konsekventa i sina svar. En teori är att det å ena sidan kan bero på hur frågan är ställd men också vad frågan handlar om, det vill säga om frågan handlar om respondentens egen häst eller om hästar i allmänhet. Den genomgående uppfattningen, och tendensen, som varit tydlig genom studien är att de flesta respondenter tycker att lösdrift till häst är bra för hästens välmående, men de vill själva inte ha det till sin egen häst. Det kan ses som anmärkningsvärt att det verkar finnas en hel del kunskaper hos hästägarna som inte omsätts i praktiken och i deras eget förhållningssätt till sin häst.

Många respondenter verkar tro att det behövs mer yta för att ha hästar i lösdriftssystem, vilket kan anses som mindre genomtänkt. Tekniskt sett blir det mer tillgänglig yta om det finns endast ett staket runt en gemensam hage istället för flera staket med mellanrum, korridorer, mellan hagarna för att hindra hästarna från att ha kontakt.

Egna reflektioner

En sak som vi reagerat starkt på genom arbetets gång är hur en häst som har stereotypen krubbitning hanteras. Det rekommenderas oftast till hästägarna att hindra hästen från att krubbita genom en krubbitarrem eller till och med operation. Enligt vad vi kunnat utläsa i vår litteraturstudie visar forskning att det är extremt psykiskt stressande för en häst att hindras från detta beteende då motivationen att genomföra det är lika stark som att äta.

I framtiden hade det varit intressant att undersöka hur det på ett effektivt sätt kan spridas ny information till hästägare, sedda som den stora massan, för att på så sätt kunna tillhandahålla nya forskningsrön. Även vilka krav hästägare har på en lösdrift för att den ska matcha deras behov. Vi skulle även tycka att det var mycket intressant om det gjordes forskning på skadestatistik hos hästar på lösdrift jämfört med hästar i boxsystem.

Slutsats

Undersökningen visade att:

- Attityden bland hästägare överlag är positiv till lösdrift.
- Hästägare med mer erfarenhet, fler antal hästaktiva år, har större kännedom om individanpassade lösdrifter.
- Hästägarens kunskap inte alltid omsätts i det egna hästägandet.
- 76 % av hästarna går i grupp med en eller flera hästar under dagtid.
- Större delen av hästarna var uppstallade i boxsystem.

REFERENSER

Skriftliga

- Briefer Freymond, S., Briefer, E. F., Niederhäusern, R. V. & Bachmann, I. (2013). Pattern of Social Interactions after Group Integration: A Possibility to Keep Stallions in Group. (Slocombe, K., Ed) *PLoS ONE*, 8(1), p e54688.
- Bengtsson, J. (2010) *Mekanisering av häststall*. SLU Examensarbete Agronomprogrammet-Husdjur. <http://stud.epsilon.slu.se/1562/>
- BoPil A/S (2015-07-01). *BoPil A/S- ett familjeföretag med djurvälstånd i fokus*. Tillgänglig: <http://www.bopilweb.dk/se/bopil-haest/om-bopil-as/> [2015-08-20].
- Christensen, J. W., Ladewig, J., Søndergaard, E. & Malmkvist, J. (2002). Effects of individual versus group stabling on social behaviour in domestic stallions. *Applied Animal Behaviour Science*, 75(3), pp 233–248.
- Clegg, H. A., Buckley, P., Friend, M. A. & McGreevy, P. D. (2008). The ethological and physiological characteristics of cribbing and weaving horses. *Applied Animal Behaviour Science*, 109(1), pp 68–76.
- Cooper, J. J. & Albentosa, M. J. (2005). Behavioural adaptation in the domestic horse: potential role of apparently abnormal responses including stereotypic behaviour. *Livestock Production Science*, 92(2), pp 177–182.
- Gimex (2015-07-29). *Gimmex-active stable AB*. Tillgänglig: http://www.allabolag.se/5566457866/Gimmex_active_stable_AB [2015-08-20].
- Feh, C. (2005) Relationships and communication in socially natural horseherds. The domestic horse: The origins, development and management of it's behaviour. pp 83-93.
- Hartmann, E. (2010). *Managing horses in groups to improve horse welfare and human safety reactions to mixing and separation*. Uppsala: Dept. of Animal Environment and Health, Swedish University of Agricultural Sciences. ISBN 978-91-576-7532-3.
- Hartmann, E., Christensen, J. W. & Keeling, L. J. (2009). Social interactions of unfamiliar horses during paired encounters: Effect of pre-exposure on aggression level and so risk of injury. *Applied Animal Behaviour Science*, 121(3-4), pp 214–221.
- Hartmann, E., Keeling, L. J. & Rundgren, M. (2011). Comparison of 3 methods for mixing unfamiliar horses (*Equus caballus*). *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 6(1), pp 39–49.
- HIT Active Stable (2015-01-01). *Framtidens hästhållning*. Tillgänglig: <http://activestable.se/> [2015-08-20].
- Haupt, K. A. (2012). Motivation for cribbing by horses. *Animal Welfare-The UFAW Journal*, 21(1), p 1.
- Jørgensen, G. H. M., Borsheim, L., Mejdell, C. M., Søndergaard, E. & Bøe, K. E. (2009). Grouping horses according to gender—Effects on aggression, spacing and injuries. *Applied Animal Behaviour Science*, 120(1-2), pp 94–99.

- Jørgensen, G. H. M., Liestøl, S. H.-O. & Bøe, K. E. (2011). Effects of enrichment items on activity and social interactions in domestic horses (*Equus caballus*). *Applied Animal Behaviour Science*, 129(2-4), pp 100–110.
- Malamed, R., Berger, J., Bain, M.J., Kass, P. & Spier, S.J. (2010) Retrospective evaluation of crib-biting and windsucking behaviours and owner-perceived behavioural traits as risk factors for colic in horses. *Equine Veterinary Journal*, 42, 686-692.
- McBride, S. D. & Cuddeford, D. (2001). The putative welfare-reducing effects of preventing equine stereotypic behaviour. *Animal Welfare*, 10, pp 173–189.
- McGreevy, P. D., Cripps, P. J., French, N. P., Green, L. E. & Nicol, C. J. (1995). Management factors associated with stereotypic and redirected behaviour in the Thoroughbred horse. *Equine veterinary journal*, 27(2), pp 86–91.
- Mills, D. S. & McDonnell, S. M. (Eds) (2005). *The domestic horse: the origins, developments, and management of its behaviour*. Cambridge, UK ; New York: Cambridge University Press. ISBN 0-521-81414-6.
- Moeller, B. A., McCall, C. A., Silverman, S. J. & McElhenney, W. H. (2008). Estimation of Saliva Production in Crib-Biting and Normal Horses. *Journal of Equine Veterinary Science*, 28(2), pp 85–90.
- Nicol, C.J., Davidson, H.P.D., Harris, P.A., Waters, A.J., Wilson, A.D., 2002. Study of crib-biting and gastric inflammation and ulceration in young horses. *Vet. Rec.* 151, 658-662.
- Rivera, E., Benjamin, S., Nielsen, B., Shelle, J. & Zanella, A. J. (2002). Behavioral and physiological responses of horses to initial training: the comparison between pastured versus stalled horses. *Applied Animal Behaviour Science*, 78(2), pp 235–252.
- Sarrafcchi, A. & Blokhuis, H. J. (2013). Equine stereotypic behaviors: Causation, occurrence, and prevention. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*, 8(5), pp 386–394.
- Svala, C. (2008). Hur h a alls h astarna i Sverige och vilka  r motiven. *Projektrapport, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp* [online]. Available from:
<https://www.jordbruksverket.se/download/18.62af51191240430af4d80001738/Hur+h%C3%A5lls+h%C3%A4starna.SLU.pdf>. [Accessed 2015-05-19].
- Søndergaard, E. & Ladewig, J. (2004). Group housing exerts a positive effect on the behaviour of young horses during training. *Applied Animal Behaviour Science*, 87(1-2), pp 105–118.
- Visser, E. K., Ellis, A. D. & Van Reenen, C. G. (2008). The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time. *Applied Animal Behaviour Science*, 114(3-4), pp 521–533.
- Werhahn, H., Hessel, E. F. & Van den Weghe, H. F. A. (2012). Competition Horses Housed in Single Stalls (II): Effects of Free Exercise on the Behavior in the Stable, the Behavior during Training, and the Degree of Stress. *Journal of Equine Veterinary Science*, 32(1), pp 22–31.
- Wickens, C. L. & Heleski, C. R. (2010). Crib-biting behavior in horses: A review. *Applied Animal Behaviour Science*, 128(1-4), pp 1–9.
- Westunger, T. (2015-04-17). *S m och stress*. Tillgänglig:
<http://ki.se/utbildning/somn>
 [2015-05-27].

Yarnell, K., Hall, C., Royle, C. & Walker, S. L. (2015). Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. *Physiology & Behavior*, 143, pp 51–57.

BILAGOR

Bilaga 1

Undersökningens frågor

Undersökning om olika uppställningsalternativ (frågorna i undersökningen)

1. Information om rytturen

Ålder

Kön

Vilken förening/klubb (ansluten till SvRF) är du medlem i?

Vilket postnummer har du?

Hur länge har du haft ett hästaktivt liv? (svara i år)

Hur länge har du ägt häst? (svara i år)

Hur länge har du varit fodervärd? (svara i år)

2. Tävling

Tävlar du?

Vilken gren? Och på vilken nivå?

3. Hästen/Hästarna

Hur många hästar har du?

Vilken ras är hästen/hästarna?

Ålder/åldrar:

Kön

Vilken utbildningsnivå har hästen/hästarna?

Nuvarande uppställningsform:

Utevistelse dagtid: Ensam eller i grupp

4. Inackordering

Hur viktigt är följande när du väljer inackorderingsstall?

Betygssätt på skalan 1-10, där 1 är minst viktigt och 10 är viktigast.

Att hästen får gå i hagen med andra hästar

Egen hage

Lösdrift

Spolspilta

Uppvärmtd fika

Lås på skåp

Avstånd till hemmet

Mycket utevistelse

Varmvatten

Toalett i stallet

Paddock/Uteridbana

Ridhus

Hinder

Tvättmaskin för täcken

Täckesbyte

Fullservice

Att jag kan sköta mitt själv
 Ren stallgång
 Tillgång till tränare/instruktör
 Brandskyddsrutiner
 Pris

5. Vad tycker du?

Försök svara snabbt och spontant på följande påståenden.

Svarsalternativ: Håller med, Håller delvis med, Håller delvis inte med, Håller inte med.

Ston och valacker kan inte gå i samma hage.

Min häst kan inte gå i en stor hage för då springer den för mycket.

Lösdrift är bra för unghästar.

Min häst kan inte stå på halm för den blir för tjock.

Det går bra att fodra hästen morgon och kväll.

Det är obehagligt att hämta en häst i en hage med andra hästar.

Alla hästägare som har häst i en och samma lösdrift måste fodra likadant.

Hästar i box får oftare olater (tex väva, krubbita) är de som går på lösdrift.

Min häst kan inte gå med andra hästar för då kan den bli skadad.

Hästar på lösdrift kan inte ha täcke.

Hästar på lösdrift kan inte vara klippta.

Det är svårt att ha hästen på lösdrift eftersom jag vill att den torkar efter träning innan den går ut.

Hästar som går på lösdrift hanteras mindre än hästar som står på box.

Hästar på lösdrift är oftare skadade än hästar som står på box.

Tävlingshästar kan inte gå på lösdrift.

Hästar som går på lösdrift fryser på vintern.

Det är svårt att se om hästen är sjuk när den går på lösdrift.

En tävlingshäst kan inte gå i en hage med andra hästar.

En häst som står på box är mer utvilad än hästar på lösdrift.

Det är vanligare med hosta hos hästar som står i box än de som går på lösdrift.

Hästar på box är oftare skadade än hästar som står på lösdrift.

En tävlingshäst behöver stå på box natten innan tävling för att vara utvilad.

Det går inte att individanpassa fodret i en lösdrift.

Hästar på lösdrift har mindre risk för kolik.

Min häst är för dyr för att gå på lösdrift.

Min häst skulle kunna gå på lösdrift om det fanns möjlighet att ha den inne på box natten innan tävling.

Det största problemet med lösdrift är att man måste samarbeta med de andra hästägarna.

Det är bra om hästen fodras med många små mål per dag.

Det finns lösdrifter där det går att fodra hästarna individuellt.

En tävlingshäst skulle kunna fungera bra på lösdrift om den gick ensam och hade en egen hage och ett eget väderskydd.

11. Övriga frågor

Om du kunde välja en lösdrift där utfodringen var individanpassad och det fanns bra uppvärmda utrymmen för att sköta om hästen samt ha full service med tackesbyten mm. Skulle du välja det?

Motivera gärna ditt svar.

På en skala mellan 1-10, hur nöjd är du med din nuvarande stallplats? Gör en helhetsbedömning.

Om du fick ändra på något eller önska något som du hade velat ha, vad hade det varit?

12. Delge oss gärna dina tankar kring lösdrift till hästar, och varför du tror att det idag är så pass få hästar som hålls i lösdriftssystem?

13. Vill du vara med och tävla om presentkortet?
Fyll i Namn och mailadress

Bilaga 2

Fritextsvar

Fråga 11

Om du fick ändra på något eller önska något som du hade velat ha, vad hade det varit?

"Ridhus och skog"

"Ridhus (har dom hemma)"

"Större hagar. Större boxar. Möjlighet till lösdrift till mitt 7 åriga sto. Fri till gang på grovfoder i den önskade lösdriften. Individanpassad kraftfoderstation + mineraler. Kraftfoderstation inget måste. Men möjlighet att ge kraftfoder individuellt ska finnas om behov finns."

"Mer utfodringar spridda under hela dygnet"

"Tillgång till ridhus på ridavstånd."

"Mer förvaringsutrymmen, bättre duschspilta, några fler boxar/någon mer vuxen att rida ut med..."

"Mer utevistelse!"

"Att det låg närmare mitt hem och att det gick att individanpassa fodret dagtid så att min häst kunde gå ihop med de andra hästarna."

"Hade önskat roligare ridvägar, men då måste jag ju flytta och stallet är bra. Dilemma? ;)"

"Mindre folk i stallet"

"Jag saknar en större ridbana, uppvärmd sadelkammare och fina sandiga vägar att galoppera på om jag ska önska något."

"Ridbana hemma, ridavstånd till ridhus/ridhus hemma, modernare stall, bättre marker i lersynpunkt, närmare till mitt hem."

"Ridhus"

"Stallägaren är en psykopatisk alkoholist"

"toalett och att hästarna gick i flock, de går i hagar sidan om varandra pg, de är rädda för skador. Varmare i sadelkammaren."

"Större hagar"

"Större hage med kompisar, fler fordringar per dag. Bättre ordning i stallet."

"Att alla vore duktiga på att städa efter sig och se till att stallet är rent och fint när man åker hem..."

"Ridhus, möjlighet att ha täcke på lösdrift"

"Kunna individsanpassa maten, bättre stallkompisar, lättare att mocka vindskyddet (blir lerigt utanför och går inte att köra med skottkärra)"

"Mer för priset jag betalar, strö,kraft"

"Längre utetid i hage"

"min häst åker ut i hage kl 6 in vid 22 så nära lösdrift jag kan få för vår del"

"ingenting, kanske bygga ett ridhus"

"Ändraensamhagar till flockhagar och fler fordringar"

"Intressantare hagar, mer varierat underlag och inte så platta, större grupper av hästar. Lösdrift helst."

"Att stallet låg närmre min bostad"

"Mindre konflikter och mer samarbete mellan hästägarna"

"Håller på att ordna egen lösdrift hemma, då jag ej vill ta in hästen kl 16. Mer utevistelse och mer tillgång till hö i hagen."

"Byta privatryttare"

"Längre utevistelse."

"Skulle vilja ha större möjlighet att individanpassa grovfodergivan då vår häst lätt lägger på sig. Skulle gärna ha spolspilta, varmvatten och ett uppvärmt utrymme för fika, torka täcken mm. Stallet dock suveränt i övrigt med bra ägare (våldigt viktigt då hästfolk kan vara lite speciella:-)). I vår kommun finns inget ridhus och det kanske skulle vara avgörande för mitt val av stall, eftersom vi bor i fjälltrakterna och det blir ett väldans körande för att köra till träningar. Den här vintern har varit hemsk då det varit isigt och hårt hela vintern. Har varit svårt att träna ordentligt vilket märks nu när tävlingssäsongen tar vid (mina barn tävlar hästen)"

"Täckesbyten, trevligare och mer samarbetsvillig personal, skulle önska att personalen berättade när det hände min häst något direkt och inte när den oförklarligt stått skadad i fem veckor."

"Gödeselhantering. Stallluften."

"Bättre hagar och fler timmar ute."

"Att alla hästarna kommer ut tidigt på morgonen!"

"Större hagar under höst och vinter. (Sommarhagen är fantastisk!) Inte behöva mocka för 30 lektionshästar på jour-söndagen. "

"Bra utrymme för hästvård/rykt samt fikarum, uppvärmt, för lösdriiftsägare."

"Lösdriift!"

"Jag skulle kunna tänka mig att göra annat arbete än att dela på fodringar, in- och utsläpp för att minska behovet av personal och därmed kunna sänka kostnaden."

"Det är tungt med våra jourhelger då det blir långa dagar med många hästar (vi tar hand om hela stallet då vi dessutom mockar för samtliga lektionshästar 2 ggr/dag)"

"Jag hade gärna haft min häst tillsammans med en annan häst i hage. Stallet fick gärna ligga närmre mitt hem."

"Bättre kundservice!"

"Varmvatten Uppvärmd sadelkammare"

"Vill ha en spolspilta och in/utsläpp"

"Jag hade velat att det skulle finnas en lösdriift och ridhus, annars är jag helt 100% nöjd!"

"Rinnande vatten, krafftoderautomater, aktiveringshage med hinder etc"

"Större padock fullservice även in och utsläpp på heöger"

"Lite mer struktur och ordning, lite högre säkerhetstänk. Utöver det trivs jag och min häst superbra."

"Bättre hagar"

"Bättre hagar."

"En betydligt större sadelkammare så man får plats med alla sina grejer, nu får man ha hälften hemma och släpa fram och tillbaka. En säker uppbindningsplats för hästen vid hovslageri eller veterinärbesök där man inte är i vägen för alla andra, idag måste vi stå i stallgången för detta. Även säkra uppbindningsplatser utomhus skulle vara bra, för skötsel mm."

"Det finns inget att klaga på :)"

"Att hästarna får gå ute längre"

"Fler högivor ute. Bättre luft inomhus. Lite större box. Fler fodertillfällen."

"Utevistelse dygnet runt i stora gräshagar under sommarhalvåret. Mer utevistelse och fri tillgång på grovfoder under vinterhalvåret."

Bilaga 3

Fritextsvar

Fråga 12.

Besvarad av: 54 (81%) Ej besvarad av: 13 (19%)

Delge oss gärna dina tankar kring lösdrift till hästar, och varför du tror att det idag är så pass få hästar som hålls i lösdriftssystem?

"Hästen ses s en individ som måste ha expert vård alltid. Sen är det i dagsläget väldigt opraktiskt för många hästägare/stallägare."

"Okunskap. Myter. Få bra lösdrifter att tillgå. Man utgår ifrån bekvämlighet och inte tankar på hastens naturliga behov. Deras behov av stora ytor, flocktillhörighet och tillgång på grovfoder/bete för att tillgodose sitt tuggbehov (ättid per dygn). Dessa behov prioriteras inte lika högt i förhållande till sina egna behov."

"Finns inte så många lösdrifter i min trakt som har bra möjlighet för installning om de skulle behövas"

"Dels är det nog lite "traditionsbundet" vi har haft hästar uppstallade historiskt. För egen del (och säkert många med mig) vill jag ha hästen inne på natten för att slippa släppa ut en svettig häst efter träning, att hästen slipper stå täckad dygnet runt, att de mer ängsliga typerna får ro att sova. Efter att dessutom haft hästen på boxvila i 4 månader i höstas är jag tacksam att han har sin egen bekanta box där han är trygg. Sen envisas många med att ha sin häst ensam i hage och då går ju lösdrift bort. Själv vill jag definitivt att hästen har en kompis (eller ett par) så flockaspekten med lösdrift är inget problem (så länge det är en fungerande flock)."

"För att traditionen emd stall är boxar... men tror det kommer ändras. har ändrats massor under den tiden jag haft häst.. och förr stod ju alla hästar i spilta, nu får man väl inte ens bygga spiltor om jag minns rätt...

Då jag skanar en ruta att kommentera enkätsvaren gör jag det här. Blev irriterad på ett par frågor (en har jag redan kommenterat) som jag inte alls fattade hur jag skulle svara på.. tex påståendet "Det går bra att fodra hästen morgon och kväll". Jag höll delvis med... För mig går det bra att fodra mina hästar på morgonen och kvällen.. det går bra att fodra andra tider med. jag har aldrig ahft ngt problem då jag fodrar hästarna.. Men ni menade kanske "Det går bra att BARA fodra hästen morgon och kväll?) den frågan kräver ett annorlunda svar... eller kanske inte.. ger man fri tillgång på grovfoder så funkar det ju... det gjorde det när mina killar var små... man tittade till dem oftare men behövde inte fylla på maten...

sedan sista frågan på sidan 10 om en tävlingshäst på lösdrift... Jag bara satte ngt där... Jag har ju redan svarat att jag tycker en tävlingshäst kan gå på lösdrift.. däremot vet jag ite om jag tycker alla de där sakerna behövs för att kunna ha tävlingshästen på lösdrift - så därför blir frågan svår.. ska jag åter igen svara på om jag tycker en tävlingshäst kan gå på lösdrift? eller ska jag svara på om hästen behöver allt detta för att kunna gå på lösdrift?"

"Av bekvämlighet för ryttaren. Jag skulle gärna testa lösdrift, men det finns ingen bra med ridhus och träningsmöjligheter i närområdet."

"Jag tror att det dels beror på okunskap, men också för att många lösdrifter är för dåligt byggda eller underhållna. Jag har sett många lösdrifter där hästarna går i rejält med lera. :("

"Rädda, okunniga, hästägare."

"för mig finns inte mkt alls som kan ses som positivt med boxhållning. Lösdrift är mest naturligt i alla avseenden!"

"Sålänge hästarna kommer bra överens och har ytor anpassade till antalet ser jag det mest positivt med lösdrift. Tror det kräver mycket med ombyggnad för många att byta till, därför inte så många som gör det. Funderar på att flytta min häst till en liten lösdrift när han blir pensionär då jag inte vill att han ska stå i box och stelna till. Jag tror man kan individanpassa utfodringen i moderna lösdrifter men annars är det nog lättare om alla kan gå på fri högviva och man tar undan dem en och en för kraftfodergiva."

"Det behövs mer markytor, oftast erbjuds lösdrift i kollektiv form ."

"Okunskap. Skulle gärna ha min på lösdrift, då jag tror på att det är bra för hästen att röra på sig mycket. Ett bra vindskydd är ett måste i mina ögon."

"Ska man ha hästar i lösdrift måste man kunna sätta ihop en grupp som kan gå ihop utan att eet blir krig. Jag har inte sett en enda annons på ensamlösdrifter. Sedan har jag galopphästar som jag vill ska ha högenergi om det går och det vill man inte ha till ponnyer och halvblod. Lösdriftsuthyrarna verkar mest rikta in sig på hästar som man förvarar snarare än tränar"

"*Dels är det väll hyffsat mkt nymodernighet fortfarande, så många hästägare är mentalt inte medveten om hur det kan fungera på många lösdriftsstall. *Många lösdrifter sköts dåligt. För välfungerande lösdrift för hästar som tränas hårdare krävs mer arbete, idag är de flera lösdrifter anpassade till mer tåliga raser som kanske klarar sig utan täcken, utan kraftfoder osv. *Det krävs väldigt väl prepareda marker eller väldigt stora marker för att det ska hålla. Många stall har inte nog bra marker eller är beredda att investera i att preparera markerna nog. *Det gäller att ha en fungerande flock hästar. Många hästar idag är inte upplärda på ett bra vis för att klara av att umgås på det sättet. Går säker med ressureser och tid att arbeta med, men jag har iallafall inte tyckt att det varit värt det (och lösdriftsägaren var inte beredd på det) med att skola in hästen på att vänja sig med stort flockliv."

"Folk är rädda för att deras hästar ska bli skadade. De tror att de äter för mycket på lösdrift och att de blir förvildade. "

"de flesta lösdrifter som jag har sett har varit misskötta lerhål, skötta/ägda av okunniga människor med minimal erfarenhet/kunskap om hästar men jävligt duktiga på att teoretiskt "veta allt""

"Tror det är för skador och folk tycker det är obekvämt .Hästarna smutsar ner sig annorlunda och de går kanske i större flockar. inte så poppis med täcke i lösdrift. "

"Lösdrift är bra, ingen tvekan. Tror bara det är människans bekvämlighet som stoppar. Sen är kanske möjligheterna till en bra lösdrift med de bekvämligheter som ridhus, bra paddock, varmtvatten, slippa leriga hagar och möjligheter till individanpassat väldigt begränsade."

"Människor är vanedjur, vi har hållit hästar på box länge och vet att det fungerar, allt nytt är skrämmande verkar många tycka. Jag har fått höra att lösdrift fungerar ju bra för mig som hade nordsvensk, men jag hade samtidigt ett fullblod som mådde dåligt av att stå i box och blev en superfina häst när hon fick gå på lösdrift utan täcke! Fin i pälsen, hullet och humöret. Hästar är inte födda för att stå stilla, dom är gjorda för att röra sig, då minskar skaderisken då blodcirkulationen och matsmältningen får hålla igång hela tiden."

"Jag tror att många är rädda för skaderisken samt att det är svårt att samsas om olika saker."

"Jag är nöjd med lösdrift"

"Dem flesta tycker nog att det bara är dem "fattiga" som har sina hästar på lösdrift"

"det är dyrt att ha häst, Vetrinärrekningarna kan lätt bli höga om hästen skadar sig allvarligt. Många är nog väldigt rädda om sina hästar, lite för rädda."

"folk är för lata o präktiga vårt levnads sätt har blivit så strikt o hels vill folk ha bubbelplast på sina hästar , när jag börja va det betfor o havre nu så många olika blandningar nä tbx till ursprunget o få friskare indevider"

"Jag tycker att det är idiotiskt att stänga in sociala varelser, som dessutom är flyktdjur i enskilda utrymmen. lösdrift är mycket naturligare och mycket bättre för hästen, både för psyket och kroppen"

"För att det finns rädsla för skador och okunskap hos ägare är de inte vågar prova "

"Människans okunskap kring hur hästar fungerar. Man applicerar gärna sitt eget kännande på hästen exempelvis när det gäller täcken mm. Tror att många hästägare inte tror att man kan rida hästen, tävla hästen högt om den går på lösdrift. Jag tror även att hästägare bara ser en massa leriga, långhåriga hästar när de tänker lösdrift. "

"Jag vet ingenting om lösdrift."

"Jag tror lösdrift kommer mer och mer, men att de måste anpassas efter andra moderna ridanläggningar så det finns plats att vara med sin häst inomhus och även förvaring samt paddock/ridhus. "

"Jag tycker att lösdrift är bra eftersom det främjar hästens naturliga beteende. Kanske är det vi människor som är så bekväma av oss och inte vill ha meket att behöva hämta oss lämna hästen i lösdriften vid skötsel och ridning. Många inbillar sig också att hästen behöver stå inne mycket för att samla energi till ridningen, vilket jag anser är helt sinnessjukt."

"Lösdrift har många fördelar, framför allt att hästen får ett mer naturligt levnadssätt. Kanske blir de lite tröttare av ständig utevistelse när det är som kallast (men det kanske är en vanesak). Har kanske en förlegad syn på det här med täcken och klippning. Vår häst får enormt tjock vinterpäls och blir snabbt svettig vid träning. Man kan ju släppa ut honom med t ex fleecetäcke under det vanliga täcket men känns inte helt bra att släppa ut en genomsvettig häst. Vi rakar vår häst (jaktklippning). Går ute 12-14 timmar/dag. Om han varit av den mer piggare typen hade han gärna fått gå ute dygnet runt (vilket han också får juni-augusti). Orolig för damm i stallet så vi har nu slutat sopa kvällstid. Förmodligen bättre med lösdrift sett till detta. Samt att det inte känns helt OK att det kan gå 12 timmar mellan kvällsmål och frukost. "

"Hästar är precis som vilka andra individer som helst. Vissa passar det och andra inte. Som jag tidigare nämnde så hade det passat min förra häst perfekt medan det inte alls hade passat min nuvarande. Eller jag ska aldrig säga aldrig. Hade det funnits en bra lösdrift hade jag inte haft något emot att prova då jag tror på att göra saker så naturligt som möjligt för våra djur. Jag tror att lösdrift för många är förknippat med fara för hästen och att den fryser. Många i mitt stall sätter så varma täcken på sina hästar att svetten rinner av dom. Dom klär på sina hästar när dom själva fryser. Sen tror jag att lösdrift är så pass "nytt" att folk har inte hunnit/gett sig tid att sätta sig in i vad det innebär."

"Okunskap och rädsla."

"Både häst och ryttare vinner för lite på det samt uppsikten över varje individ minskar. Dålig effektivitet på ridskolor och andra större ridanläggningar. "

"Jag hade gärna haft min häst på lösdrift. Tyvärr har han haft problem med hovarna och kan därför inte gå i lerhage, då skorna ryker å då blir han halt. Jag tror också att det är det största problemet att lösdriftshagarana sällan är upprusade, vilket gör att vi hästägare drar oss för lösdrift. Ett annat problem som jag ser det här i Göteborg är att det finns lösdriftstallar, men då finns det oftast bara paddock(om ens det) och inget ridhus. Det är väl den största faktorn som jag tror gör att man inte väljer lösdriftstall. Annars ser jag bara fördelar med det att hästarna får få i flock och röra sig fritt under dygnets alla timmar :)"

"För att många svenska ridhästar och ponnies avlats på prestation och inte psyke och inte uppfostrats i storflock. En önskan om att skademinimera genom kontroll och inhägning/boxplats och tanken att så få hästar som möjligt går tillsammans."

"Tramsiga idéer"

"Okunskap och kostnad"

"För att det är bekvämare för människor att ha hästarna i stall. När de går ute så blir de också blötare och smutsigare, vilket kan vara ett problem när man ska rida. "

"Jag tror att vi i Sverige är ovana vid lösdrift men att det kommer att bli vanligare och vanligare."

"Svårt att få till ett bra system som är billigt. Dyrt att starta upp"

"Tycker själv att lösdrift vore toppen. Idag behandlas inte hästar som hästar utan som gosedjur. Hästägarna är inte ens intresserade av att sätta sig in i hur lösdrift fungerar. "

"Många är rädda för skador"

"Det är sjukt idiotiskt, alla hästar borde få gå på lösdrift! Jag har en tävlingshäst som jag vill ha på lösdrift, för det GÅR och är det bästa för hästen! 70 % av Tysklands tävlingshästar hade andningsproblem på grund av dålig stall lust. Hästarna mår inte bra av att stå inne för mycket och att äta i måltider, det är det sämsta en häst kan göra! Dess utom otroligt stressande."

"Jag själv tycker det är väldigt bra med lösdrift då hästarna får ett så naturligt hästliv som möjligt. Tror många ser problem med täcken, hantering mm."

"Ofta är lösdrift era runt omkring där jag bor För dåliga hagar till. Är ofta leriga och blöta hagar.
Min häst får extremt lätt mugg och behöver komma in och stå torr om karlederna ett par timmar varje natt."

"Jag tror att mycket beror på att lösdrift fått dåligt ryckte pga att många sköts dåligt. Jag anser att det behövs mer kunskap för att driva en lösdrift än ett stall med boxar eller spiltor."

"Många väljer nog bort det för att hästarna ska in tidigt och få mat, särskild då tävlingshästarna. Hästarna är aldrig rena om de går ute hela tiden. Tex"

"För att det är för lite kunskap om det samt att det tar tid att ändra folks åsikter om saker."

"Jag kan ingenting om lösdriftens för- och nackdelar men för mig verkar det helt naturligt för hästen att vistas utomhus så mycket som möjligt, dom är ju födda till det. Jag har min häst ute så långt det bara är möjligt. Vet att en del tycker att jag är "hård" mot min häst för att jag inte använder täcke tex. Jag tycker att många hästägare är alldeles för mesiga med sina hästar och lägger sina egna "människokänslor" på hästen. För minsta lilla ska dom ha täcke på sig och stå inne. Jag tror det brister i kunskap om hästens naturliga förutsättningar och behov. Men om man som jag har sin häst i privatstallet på en ridskola så får jag ju ändå i viss mån följa strömmen, kan ju tex inte lämna min häst ensam ute på natten när alla andra hästar går in. Men om jag fick drömma fritt och hade egen gård med eget stall så skulle jag ganska säkert välja lösdrift."

"Jag tror det är för att hästar får frisk luft dygnet runt och att den får leva ett fritt liv, och kan springa en runda om den känner att energin vill ut. Det slipper känna sig seg och svullen om bena på morgonen när den går ut från stallet. På lösdrift finns det alltid en kompis man kan busa med och känna att man inte blir ensam :)"

"Folk tror att hästarna fryser mer än vad dom gör och att fler timmar på box innebär mindre skador och mindre tid i stallet"

"Tror att man vill kunna ha sin häst för sig själv. Att ha kontroll och själv styra foder. alltför stora lösdrifter."

"Jag anser att lösdrift är idealet, då hästen får leva utefter sina naturliga förutsättningar. Jag är säker på att det ger en friskare, mer harmonisk och mer hållbar häst. När jag var yngre hade vi eget stall med ett 20-tal hästar som gick ute i ur och skur. De hade nästan aldrig skador, kolik, hosta eller beteendestörningar. Dessutom var de lugnare i olika miljöer. Min nuvarande häst har förmodligen stått mycket i box i Holland och är krubbitare och har varit väldigt rädd för det mesta vid uteritter och tävlingar. Jag tror många önskar lösdrift för sina hästar men är rädda för skador, värderar bekvämlighet högre eller har förmänskligat sin häst. Det bidrar säkert också att utbudet varit litet och ofta långt ut på landet, och kanske har det varit för lite fokus/intresse/information kring lösdrift tills det nu börjat lyftas fram mer och mer."